

# במדבר

זכות הפרשה נתנדב  
ע"י ידידנו הרבני הנכבד,  
רודף צדקה וחסד ביד רחבה  
וברוח נדיבה, מכבד את ה' מהונו

הרה"ח

ר' מאיר אלי'  
גאלדבערגער הי"ו

לע"נ הרה"ק

רבי מאיר בן הרה"ק ר' אהרן  
ארי' לייב זצ"ל מפרימישלאן

יומא דהולולא קדישא כ"ט אייר



## מאמרי אור

### עבודת ה' בבחינת 'שלמים' שהשמחה והתענוג נובעים מעצם קיום המצוות

הצדיקים בבחינת שלמים

הנאכלים לשני ימים ולילה אחד

ונראה, לומר בהקדם פרפרת נאה ממרן החתם סופר זי"ע (פר' קדושים ד"ה לרצונכם) שכתב לבאר עומק הענין בהא דשלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד, כי הנה יש שני מדריגות בצדיקים ההולכים לפני האלקים, יש אשר עוסקים בתורה ומקיימים מצוות, והם מצפים לתשלום גמול לעולם הבא, לזכות

קנאת אומות העולם בישראל

בשנת קבלת התורה

במדרש (ילקוט במדבר רמז תרפד), 'בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה, אמר להן, הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין, 'ויתילדו על משפחתם' (במדבר א, יח), עכ"ל. והמאמר טעון ביאור.

ניצוצי אור

מעם הלימוד של שבת בבוקר

הגה"ק בעל הכתב סופר זצ"ל היה יושב ועוסק בתורה שבת בבוקר בחשק ובהתלהבות במשך שעות ארוכות עד שהגיע זמן התפילה, והיה מרגלא בפיו שהתענוג של הלימוד בשעות אלו הוא כל כך גדול, שיש להזהר לבל יודע הדבר לאומות העולם כדי שלא יתקנאו בנו.

ובדבריו אלו יש לבאר המדרש בפרשתן (ילקוט במדבר רמז תרפד), 'בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהם וכו', כי הנה התורה הקדושה ניתנה בשעות הבוקר כמבואר במדרש, ולכולי עלמא בשבת ניתנה תורה, לכן נתקנאו אומות העולם בישראל בראותם את גודל התענוג אשר זוכים לה בלימוד התורה קודם התפילה.

והשכר היותר גדול, לפיכך אין לך שכר גדול מזה שיאריכו ימים ויוכלו לקיים עוד מצוות ומעשים טובים, מה שאין כן בלוחות השניות שהיו אחר חטא העגל, וירדו אז ממדריגתם, שוב כבר הוצרכו לתוספת הבטחה של 'למען ייטב לך' (דברים ה, טז) בעולם שכולו טוב, שיזכו לתשלום שכר בעולם העליון.

**משה רבינו ביקש לזוטר**

**על העולם הבא שלא כדי לגרום**

**נחת רוח לבורא יתברך שמו**

**ובאמת** דבר זה היה נראה לעינים בצדיקים הגדולים אשר בארץ, שכל עיקר התענוג והחיות שלהם שאבו מלעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו, וכנגד זה היו מוכנים למסור הכל ואפילו את העולם הבא שלהם עצמו.

**ובזה** מבואר מה דאיתא במדרש (ילקוט דברים רמז תתקמ), שמשה רבינו התחנן אל ה' שישאר בעולם הזה אפילו באופן של ציפור המלקט מזונו וחוזר לקינו. ולכאורה אינו מובן, הלא בעולם העליון צפון לו למשה רב טוב ושכר גדול, עין לא ראתה, ומה ריוח יש לו מלהשאר בעולם הזה כציפור, הלא אפילו מצוות אינו יכול לקיים.

**אך** אמרו צדיקים, שכל חפצו של משה רבינו היה לגרום נחת רוח לבורא יתברך שמו, על כן רצה להשאר בעולם הזה אפילו בדוגמת ציפור, כי יתכן שפעם

להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו. ויש צדיקים אשר הם במדריגה גבוה יותר, אשר אינם צריכים כלל לשכר כל שהוא, רק עצם קיום המצוה היא להם התענוג הגדול ביותר, והא גופא שהם יכולים לקיים את ציווי ה' ולגרום לו תענוג כביכול, גורם להם שמחה גדולה שאין למעלה הימנה.

**והנה** קרבן השלמים רומז על אלו הצדיקים השלמים אשר הם במדריגה הגבוהה, אשר להם המצוה עצמה הוא גם שכר המצוה, ולכן הוא נאכל לשני ימים ולילה אחד, רמז לחייהם של הצדיקים הללו שהם כמו שני ימים ולילה באמצע, שהרי העולם הזה דומה להם ליום, שהם יכולים לקיים מצוות לרוב על כל צעד ושעל, והעולם הבא דומה להם ללילה, כי אף על פי שהם מתענגים שם ונהנים מזיו השכינה, מכל מקום יפה להם שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה יותר מכל חיי העולם הבא, ולעתיד לבוא יעמדו בגופים שלהם ושוב יוכלו לקיים מצוות כבראשונה, ושוב נחשב להם כמו יום, הוי יום ולילה ויום, עכתודה"ק.

**ואפשר** לבאר בזה החילוק שמצינו בין לוחות הראשונות ללוחות האחרונות במצות כיבוד אב ואם, דבלוחות הראשונות כתיב 'למען יאריכון ימך' (שמות כ, יב), כי היו אז במדריגה הגבוהה, שעצם קיום המצוות הוא התענוג



כשמעו זאת עמד נבהל ומשתומם כרגע, אך מיד התעורר בשמחה גדולה ואמר, 'הלא מעתה אזכה לעבוד את השי"ת בשלימות בלי שום פניה, שהרי כבר אין לי לצפות לתשלום שכר', כיון שאמר כך שמע שוב כרוז המכריז שהחזירו לו את חלקו לעולם הבא.

**והוא** סיפור נפלא, כיצד שמח באיבוד חלק העולם הבא שלו, מחמת שבכך יוכל לעבוד את ה' בלא פניות, וזהו המדריגה הגבוהה שכתב החתם סופר.

## מצוות הספירה בבחינה שלמים שעצם קיום המצוה היא שכרה

**והנה** חג הפסח הוא הזמן שנשפע אהבת ה', ובפרט בליל הסדר שבו זוכים להשגות גבוהות שלא כדרך הרגיל, ואז כל אחד זוכה להגיע למעלה הזאת במידת מה לשאוב תענוג וחיות מעצם קיום המצוות, והנה מיד מתחילים לספור ספירת העומר, נמצא שמצות הספירה גם היא נעשית באופן הזה של שמחה ותענוג בקיום המצוה, ואפשר לומר שמטעם זה אומרים בספירה 'היום יום וכו', אף על פי שסופרים בלילה, כי כיון שזוכים לקיים את המצוה נחשב לנו כמו יום, וכנ"ל.

**ובזה** אפשר לפרש את המשנה (שקלים פ"ב מ"ה) 'מותר פסח לשלמים'. 'מותר' מלשון יותר, דבחג הפסח מתעלים למדריגה זו להיות בבחינת שלמים, יום

אחת יראהו אדם ויתפעל מנפלאות הבורא שברא ציפור כזה, וישבח ויפאר אותו על זה, ובשביל רגע אחד כזה שיסתכב על ידו נחת רוח לקב"ה, נוח לו לוותר על השכר הרב הצפון לו ולהתגלגל בעולם השפל הזה בציפור. וזהו ממש כעניננו, שהצדיק מעדיף לעשות נחת רוח לבוראו יתברך שמו מאשר ליהנות משכר מצוותיו.

## שמחת הבעש"ט

### באיבוד חלקו לעולם הבא

**ובענין** זה ידוע הסיפור על הבעש"ט הק' שבעת מסעו לארץ ישראל הגיע לעיר איסטאנבול אשר בטערקיי בערב חג הפסח, ולא היה לו מאומה מצרכי החג, ובבטחונו הרב הלך לבית המדרש וסמך על השי"ת שיזמין לו צרכיו, ואכן בנתיים הגיע עשיר אחד לאכסנייתו והביא עמו את כל צרכי החג בשפע רב, בשר ודגים מצות ויין הכל ביד רחבה. כאשר חזר הבעש"ט וראה את השולחן הערוך שמח מאוד, ובאמצע ליל הסדר בהגיעו לפיסקא 'לעושה נפלאות גדולות לבדו' פנה אל העשיר ואמר לו 'שאל מה אתן לך', ענה העשיר שהוא חשוך בנים כבר שנים רבות וברצונו להפקד בזרע של קיימא, נענה הבעל שם טוב והבטיח לו שלתקופת השנה יזכה לחבוק בן, באותו רגע שמע הבעל שם טוב כרוז משמים שהפסיד את חלקו בעולם הבא, יען כי אותו האיש היה עקר בטבע ולא היה יכול להוליד בשום פנים ואופן, ובשביל הבטחתו יצטרכו לשנות סדרי בראשית,

סיון, אלא שהוסיף משה יום אחד מדעתו, וקשה טובא, הלא השמים ושמי השמים הארץ וכל הברואים הכל עומדים ומצפים ליום השישי, יום חתונתו של הקב"ה וכנסת ישראל, יום שבו תנתן תורה לישראל, מדוע אם כן הוסיף משה ועיכב את הנתינה ביום אחד.

ולילה ויום, שעצם קיום המצוות ועשיית נחת רוח לבורא יתברך שמו יהיה נחשב לעונג ושמחה יותר מכל תענוגי העולם הבא.

**משה רבינו הוסיף יום אחד  
מדעתו בכדי שיקבלו את  
התורה במדריגה הגבוהה**

**אכן** לפי האמור יבואר היטב, דהנה איתא במדרש (ילקוט שמות רמז שצא) 'כל מי שמשמר את השבת כתקנה

**וביסוד** זה יש ליישב קושיא אחת, דהנה לדעת רבי יוסי (שבת פז.) בד' בסיון ניתנה תורה, והיתה ראויה לינתן בר'

## ניצוצי אור

### ביצד זכה החתם סופר לבנים צדיקים

**מון החתם סופר** זכה לראות בנים ובני בנים גדולים וצדיקים, פעם שאלוהו היאך זכה לזה, להוציא פירות יפים כאלה, בפרט בתקופה קשה זו של התגברות תנועת ההשכלה הארורה אשר הפילה חללים רבים וטובים אפילו מבתיים של גדולי ישראל, ואילו אל ביתו שלו לא קרב הנגע כי הוא זה.

**הסיר** החתם סופר את כובעו והראה לשואל: 'כמה וכמה כובעים כאלה אפשר למלא מן הדמעות ששפכתי על ילדיי שילכו בדרך ה', אתה שואל כיצד זוכים לילדים טובים? ילדים טובים אין מוצאים בחוצות, צריכים לעמול עליהם הרבה בתפילות ותחנונים בכדי שיגדלו כיאה וכיאות, ע"כ.

**וידוע** מליצתו של הרה"ק רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל שהמליץ בלשון הפיוט (יום ליבשה), 'ומבעט"ן' לשמך המה נימולים', דהיינו שאלו הבנים שהם מולי לב לאביהם שבשמים, לא זכו להם הוריהם אלא על ידי 'בעטן', שהרבו בתפלה ובקשה עליהם.

**ויש** לפרש על פי דרכו את דברי רש"י על הפסוק (במדבר ג, מ) 'פקוד את בני לוי וגו' מבן חודש ומעלה תפקדם, וז"ל: 'אמר רבי יהודה בר' שלום, למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן'. דהנה שבט לוי היו צדיקים ושלמים כידוע, וזהו 'למוד הוא אותו שבט להיות נמנה מן 'הבעט"ן', דהיינו שאבותיהם הרבו עליהם בתפילה ובתחנונים ולכך גדלו מה שגדלו.

אך מאחר שהוא כולל את עצמו עם האבות הקדושים, מכח זה נחשבים לו התורה והמצוות כאילו עשאו במדריגה הגבוהה, בלתי לה' לבדו, ולזה אמר 'אי לאו האי יומ"א וכו', כלומר, שרק בזכות האי יומא שהוסיף משה מדעתו וגרם שיקבלו את התורה ביום השבת בהתכללות עם האבות הקדושים, זכה להיות בבחינת שלמים, שיהא נחשב לו העולם הזה ליום.

**ויבוא** הרמז על זה בזמירות שבת (פיוט ברוך אל עליון), 'השומר שבת הבן עם הבת לקל ירצו כמנחה על מחב"ת', שכל השומר שבת כהלכתו זוכה להתכלל עם האבות הקדושים, ועבודתו רצויה לפני המקום כאילו עשאה במדריגה הגבוהה, כמו שהיו בשנת מחב"ת, 'ב' אלפים תמ"ח, זמן קבלת התורה.

**ובזה** יבואר המדרש הנ"ל, 'בשע"ה שקיבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, דהיינו שנתקנאו בהם על שזכו לקבל את התורה ביום השבת, ולהגיע למדריגה רמה זו שהעולם הזה דומה להם ליום מחמת גודל התענוג שיש להם בקיום מצוות ומעשים טובים, ולזה 'סתם פיהן הקדוש ברוך הוא', אמר להן, הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין, כלומר, הללו בני ישראל זכו לכך מחמת שעל ידי קבלת התורה ביום השבת דייקא, זכו להתכלל

מעלין עליו כאילו שמר כל שבתות מיום שברא הקב"ה עולמו עד שיחיו המתים'. נמצא שבשמירת שבת אחת כהלכתה נחשב כאילו קיים את השבת מימות בריאת העולם, ואף גם יחד עם האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב ונכלל עמהם, והם הרי וודאי היו במדריגה זו של בחינת שלמים, ועבדו את ה' בשמחה ובששון על עצם הזכות לקיים רצונו יתברך שמו, ובהתכללותו עמהם נחשב גם לו כאילו קיים את המצוות במדריגה הזאת, לפיכך הוסיף משה יום אחד מדעתו בכדי שיחול קבלת התורה ביום השבת, ובכח שמירת שבת יתכללו יחד עם האבות הקדושים שהיו בבחינת שלמים, ונמצא שמקבלים את התורה בבחינה גבוהה זו, ואז גם אחר שירדו ממדרגתם ח"ו עדיין יהא נחשב להם התורה והמצוות כאילו קיימה במדריגה הגבוהה מחמת היותם כלולים עם האבות הקדושים על ידי כח השבת.

## בהתכללות עם האבות הקדושים

### נחשב עשיית המצוות כאילו נעשו בבחינה הגבוהה

**ובזה** אפשר לפרש את דברי רב יוסף (פסחים סח:) שאמר 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא'. כי הנה רב יוסף ברוב ענוותנותו החזיק את עצמו במדריגה הנמוכה, שעובד את ה' ומצפה לקיבול שכר, ואם כן העולם הזה דומה לו ללילה לעומת העולם הבא, ובפרט שרב יוסף היה סומא שחשוב כמת בזה העולם,

## נר המאיר

במדבר

למדריגה זו, רק בני ישראל, בניו רחומים של הקב"ה, יש להם אבות גדולים לתלות בהם, ועל ידי זה הם יכולים לעלות למעלות רמות לעבוד את השי"ת בשמחה ובטוב לבב.

יחד עם האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב שקיימו את התורה באופן זה, מה שאין כן אתם אין לכם על מי להתייחס, ואף אם הייתם מקבלים את התורה הקדושה בשבת קודש לא הייתם מגיעים

## פניני אור

**במדרש** (ילקו"ש במדבר א): בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה, אמר להן, הביאו לי ספר יוחסין שלכם וכו' כשם שבני מביאין'. והוא תמוה.

**ונראה** לבאר בהקדם מה שאמרנו לפרש המדרש (שמו"ר כח), שבשעה שעלה משה למרום לקבל את התורה בקשו מלאכי השרת לפגוע בו, 'עשה בו הקב"ה קלסטירין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה: אי אתם מתביישים הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו'. וצריך ביאור באיזה טענה בקשו המלאכים לפגוע במשה, ומהו התשובה הניצחת שהשיבם הקב"ה.

**ונראה** לומר דהנה נחלקו חז"ל במסכת גיטין (נג.) אי היזק שאינו ניכר שמיא היזק או לאו שמיא היזק, ולהלכה פסקינן כרבי יוחנן דלאו שמיא היזק (הו"מ סי' שפה סעי' א). והנה במפרשים מבואר שטענת המלאכים היתה שהם קודמים לקבל את התורה מצד דינא דבר מצרא, ולכאורה יש לתמוה, הלוא רוב מצות התורה אינן שייכים כלל אצל המלאכים, ומדוע רצו לקבלה, וביארו המפרשים שטענתם היתה על פנימיות התורה, שזה שייך גם אצלם. והנה, המלאכים בקשו לפגוע במשה רבינו בטענה שהוא מזיק להם, שנוטל מהם את התורה הקדושה שיש להם בה דין קדימה מצד דינא דבר מצרא, אמנם לכאורה אין זה טענה, שכיון שכל הויכוח היה רק על פנימיות התורה שאינה ניכרת, אם כן אף לפי טענתם שמיא רבינו גרם להם היזק, אין זה אלא היזק שאינו ניכר, ומשה רבינו פטור. ועל כרחק שהם אמרו שסוברים כחזקיה האומר שהיזק שאינו ניכר שמיא היזק, וחייב, לכן רצו לפגוע במשה.

**מה** עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של משה דומה לאברהם ואמר להם: 'לא זהו שאכלתם אצלו', דהנה, המלאכים שהיו אצל אברהם אבינו לא אכלו את המאכלים שהגיש להם, שהרי אין שייך אצלם אכילה, אלא שרפוהו בהבל פיהם והיה נראה כאילו אוכלים, נמצא שבעצם הזיקו את האוכל של אברהם שהרי כילוהו באופן

שלא הביא שום תועלת, אלא שפטורים הם לשלם לפי שההיזק אינו ניכר, שהיו נראים כאוכלים באמת, אמנם כאשר רצו לפגוע במשה רבינו בטענה שהם סוברים שחייבים על היזק שאינו ניכר, נמצאו מחייבים עצמם למפרע על המאכלים שהזיקו לאברהם, וזהו כוונת המדרש: 'עשה הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם ואמר להם 'לא זהו שאכלתם בתוך ביתו' והזקתם את מאכליו, אם תאמרו שחייבים על היזק שאינו ניכר, מדוע עשיתם היזק לאברהם.

**והשתא** יובן המדרש שפתחנו בו, דהנה החתם סופר חידש (גיטין נג) שבן נח חייב על היזק שאינו ניכר, לכן כאשר נתקנאו האומה"ע בישראל שמקבלים את התורה דחה אותם הקב"ה 'הביאו לי ספר יוחסין שלכם', כי בני ישראל מתייחסים עד אברהם אבינו ע"ה שאכלו אצלו המלאכים והזיקו אותו היזק שאינו ניכר, ואם יבואו המלאכים בטענה שפוגעים בהם היזק שאינו ניכר, יש להם תשובה ניצחת שאם כן חייבים לשלם לאברהם אבינו את היזק, מה שאין כן אתם, שאינכם מתייחסים אחר אברהם, וכשירצו המלאכים לפגוע בכם לא יהא לכם פתחון פה להשיב, שהרי באמת פוסקים לגביכם היזק שאינו ניכר שמיא היזק, ובזה סתם הקב"ה את פיהם.

**ב**] עוד יש לומר על מדרש הנ"ל על פי מה שכתב רש"י בפרשת פנחס (במדבר כו, ה) וז"ל, 'משפחת החנכי, לפי שהיו האומות מבזין אותם, ואומרים, מה אלו מתייחסין על שבטיהם, סבורין הן שלא שלטו המצריים באמותיהם, אם בגופם היו מושלים קל וחומר בנשותיהם, לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה, לומר, מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם, וזה הוא שמפורש על ידי דוד, שבטי יה עדות לישראל (תהלים קכב, ד), השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם, לפיכך בכלם כתב החנכי הפלאי'. ע"כ.

**והנה** לכאורה היה עדיין מקום לאומות העולם לטעון שאין זה חותמו של הקב"ה, שהרי האותיות הם בהיפוך מסדר השם, דבראש נכתב הה"א ולבסוף היו"ד. אכן יש להוכיח שאין זו טענה, דהנה כתבו הקדמונים שבשמות האבות הקדושים, אברהם יצחק יעקב ויוסף יש שם הוי"ה בצירוף, הה"א אצל אברהם שנוסף לו יתר על שמו, יו"ד אצל יצחק, כי עיקר השם הם האותיות האחרות, כי נקרא כך על שם



'צחק עשה לי אלקים', ו'זו אצל יעקוב, מלא, וה'א נוספת אצל יוסף, עדות ביהוסף שמו. והנה גם שם אין זה לפי הסדר, ואע"פ כן נחשב כשם הוי"ה, אלא ודאי שאין זה מעכב.

**ובזה** יש לבאר דברי המדרש, שבשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו בהם אומות העולם, וטענו למה אלו ראויים יותר ממנו, הלא שלטו בהם המצריים ונתערבו בזרעם, ואותיות השם שלפניהם ואחריהם אינם ראייה כי אינם לפי הסדר, ואם כן הרי הם ממש כאחד מאיתנו. לפיכך סתם הקב"ה פיהם ואמר להם הביאו ספרי יוחסין כדרך שמביאין בני, שהם מתייחסים לבית אבותם אחר הקב"ה, ומשם מוכח שאין סדר האותיות מעכב, וממילא חותמי מעיד עליהם שהם טהורים ולא נתערבו בין המצריים.

**ג** עוד יש לומר על מדרש הנ"ל, בהקדם מה שכתב **התפארת שלמה** (פר' יתרו) לפרש הלשון (זמירות ליל שבת) 'למעבד נשמתין ורוחין חדתין', דהנה המצוות ומעשים טובים שעושים ישראל במשך השבוע, אין להם גדיפין להיות פורחים ועולים למעלה, עד שמגיע שבת קודש שאז יורד להם רוח חיים מרצון העליון בבחינת נשמה יתירה, ואז עולים למעלה והם נקראים מלאכים, לכן אומרים בליל שבת 'שלום עליכם מלאכי השרת', כי בשבת קודש נגמרים ונשלמים כל המצוות של ימי השבוע ונעשים מלאכים, וזהו שהוסף משה יום אחד מדעתו, בכדי שיהיה קבלת התורה ביום השבת, בתיקון היום, עכדה"ק.

**ולענינינו** יש לומר, כי מה שאנו עושים מלאכים במצוות ומעשים טובים שלנו, הוא כפירעון ופיוס למלאכים על שנלקחה התורה משמים וירדה לארץ, לפיכך ניתנה התורה דייקא בשבת, כי ביום זה נתקנים כל המעשים ונעשים מלאכים.

**ועתה** נבוא לבאר המדרש, דאומות העולם ראו שבני ישראל קבלו את התורה בשבת, מחמת שאז יש עלייה למעשיהם ונעשים מלאכים, ונתקנאו בהם על שזכו למדריגה זו שהם יכולים לברוא מלאכים במעשיהם, והיינו דדייק הלשון 'בשע"ה שקבלו ישראל את התורה', דהיינו שבשביל שראו את השעה שניתן להם התורה, שהיה אז שבת קודש שבו נבראים המלאכים מן המצוות, לפיכך 'נתקנאו בהם אומות העולם, ואמרו מה רא"ו להתקרב יותר מן האומות', שהם יכולים לעשות מלאכים

במעשיהם, ולשון 'ראו' הוא כינוי למלאכים, על שם הכתוב (בראשית טז, יד) 'באר לחי ראי', אמנם 'סתם פיהם הקב"ה, אמר להם הביאו לי ספרי יוחסין שלכם כדרך שמביאין בני', כי כח זה ירושה היא להם מאבותיהם, כי הנה גבי אברהם איתא ברש"י (בראשית יט, א) שהיה כוחו גדול והיו מלאכים רגילים אצלו, ויש לומר שכוחו הגדול היו המצוות והמעשים טובים שעשה, ואלו המלאכים שהיו רגילים אצלו נבראו על ידו ממעשיו שלו, על דרך דאיתא בישמח משה פרשת וישלח עיי"ש, וכח זה הוריש לישראל, אבל אתם אומות העולם אין לכם כח זה.



**איש על דגלו באותות לבית אבותם** (ב, ב). ובמדרש פליאה (הובא באוהב ישראל, ליקוטים לפרשת במדבר): 'אל תקרי באותות אלא באותיות, לפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קבה קל.

**וי"ל** עפ"י הידוע ש'ישראל' ראשי תיבות 'יש שישים ריבוא אותיות לתורה', וכל אדם מישראל יש לו אות בתורה הקדושה שזהו שורש קדושתו ומשם הוא יונק את חיותו. ואיתא בכתבי האר"י ז"ל (מובא בספר מגלה צפונות - פרשת משפטים) דישראל עצמם יש להם אחיזה בגוף האותיות, ואילו הגרים, שהסתפחו ונוספו על ישראל, הם יש להם שורש אחיזה בתגין ובקוצין שעל האותיות, ולהכי מצינו (מנחות טט:) ברבי עקיבא שהיה דורש על כל תג ותג ועל כל קוץ וקוץ תלי תילים של הלכות, יען כי הוא היה בן גרים, ע"כ.

**והנה**, כתבו בספה"ק (פני דוד פרשת בלק) על דברי בלק שאמר לבלעם (במדבר כג ז): 'לכה ארה לי יעקב', שכוונה מיוחדת היתה לו לבלק בזה, כי הנה דוד המלך היה מיוצאי חלציו של בלק, וחשב שעליו יהיה לו יותר שליטה, על כן בקש מבלעם שיעקור את דוד, וזהו שאמר לו 'לכה ארה לי יעקב', פירוש את חלק היעקב אשר בי. עיי"ש. ויש לומר, שבלק נתכוין לבטל את אחיזת הגרים בתורה הקדושה, כי כאשר לא יהיה להם חלק בתורה ממילא יאבדו מתוך הקהל ולא יוכל לצאת דוד המלך שבא מרות המואביה. אמנם זממו לא עלה בידו, ועל כרחו יש לגרים אחיזה בתורה בתגין שעל האותיות, כמבואר לעיל.

**ולפי** זה איכא לבאר המדרש הנ"ל, 'איש על דגלו באותות לבית אבותם', לכאורה משמע מפסוק זה דבני ישראל שהם מיוחסים על בתי אבות הם יש להם

אחיזה רק ב'אותות' שבתורה, דהיינו בתגין ובקוצים, וממילא משמע שהגרים אין להם אחיזה גם בזה, וחס ושלום הם מנודים מן הקדושה, להכי אמר 'אל תקרי באותות אלא באותיות', דהיינו שישראל שורש אחיזתם הוא בגוף האותיות עצמם, וממילא הגרים יש להם אחיזה בתגין ובקוצים, וכאמור. וזהו שאמר לו בלעם לבלק: 'מה אקוב לא קבה קל', פירוש, שהקב"ה לא הסכים עמך ונתן גם לגרים חלק בתורה, ואי אפשר לפגוע בהם.

## סיפורי אור

### הוויתור שהציל את חיי האם

**ידוע** המנהג בכמה מקומות שבחור בר מצוה קורא בעצמו את קריאת התורה בשבת שלאחר הבר מצוה, והנה מעשה שהיה באחד מימי הקיץ ניגש אברך אחד לגבאי בית המדרש וביקש ממנו היות ובנו נעשה בר מצוה בעוד כמה חדשים, בפרשת יתרו, אזי הוא מבקש להחזיק בשבילו את זכות הקריאה באותו שבוע, הגבאי הסכים בחפץ לב. כעבור כמה שבועות ניגש אדם אחר אל הגבאי וביקש גם הוא ממנו שישמור את זכות קריאת התורה בפרשת יתרו לבנו הנכנס לעול התורה והמצוות בשבוע זה, משום מה נעלם מזכרונו של הגבאי שכבר מסר את הזכות לאדם אחר, והבטיח לו שבנו יקרא בתורה.

**התקרב** ובא פרשת יתרו, שני האבות ניגשים אל הגבאי להזכיר את הבטחתו, והוא נבהל מאוד, כי נזכר שבטעות אכן הבטיח לשניהם את זכות הקריאה, ומה יעשה, הרי שני הבחורים עמלו במשך חדשים והתכוונו לקריאה פעם ראשונה בחייהם, ועתה מי ידחה מפני מי. כאשר נודע הדבר לשני האבות שקעו במחשבות וניסו למצוא פתרון נכונה, פתאום קם הבחור שאביו הזמין לו ראשונה את הקריאה ואמר לאביו: 'אני מוכן לוותר על זכות הקריאה בכדי שחברי שעמל הרבה על קריאתו לא יצטער'. הגבאי וההורים שמחו מאוד והחליטו שבשבוע זה יקרא הבחור השני, ואילו הבחור הראשון שוויתר על זכותו יקרא בשבוע הבא, פרשת משפטים.

**עברו** ארבע שנים ואמו של הבחור המוותר נפלה למשכב, מיום ליום החמיר מצבה עד שהגיעה לשערי מות, היא שכבה בבית החולים על ערש דוי, והרופאים התייאשו מחייה ואמרו שימיה ספורים. הבחור הזו ישב במסירות ימים רבים ושימש את אמו, באותו זמן נכנס לבית החולים ראש ישיבה מפורסם מאוד, שהיו לו אלפי תלמידים ומעריצים בכל רחבי תבל, והללו הביאו לו רופאים מומחים ובעלי שם שיטפלו בו, הגיע שבת קודש והתלמידים אירגנו מנין מיוחד ברוב עם לכבוד הראש ישיבה, אך בהגיע זמן קריאת התורה התברר שלא נתנו לב להכין בעל קורא, ואותו שבוע פרשת משפטים היה, מששמע הבחור הלז שאין בעל קורא, הציע

את עצמו באמרו שהוא יודע לקרוא פרשה זו, ואכן קרא בהטעמה ובדיוק מהחל ועד כלה.

**אחר** שסיימו את התפילה, ביקש הראש ישיבה שיביאו לפניו את הבחור שקרא בתורה, ואמר לו ששמחו מאוד ונהנה ביותר מקריאתו, לאחר מכן שאל עליו ועל מעשיו ומה מביאו למקום זה, סיפר הבחור לפניו את כל הדברים שאמו מוטלת על מיטת חליה והרופאים התייאשו ומצפים למלאך המות שיגאל אותה מייסוריה, כאשר שמע הראש ישיבה פנה אל העסקנים שליווהו, ואמר להם שברצונו שהרופאים המומחים שהביאו בשבילו יבדקו את אמו של הבחור, ואכן הרופאים ניגשו למיטתה ובדקה מהחל ועד כלה, ומצאו שהרופאים הראשונים טעו בהבחנת המחלה ומדובר במחלה אחרת לגמרי, ואכן לפי זה שינו את הטיפול ותוך כמה שבועות חזרה האשה לאיתנה והבריאה לגמרי, כל זאת בזכות התגברותו של הבחור שנים קודם לכן, שוויתר על זכותו והעבירה לרעהו למען לא יצטער, ובכך התגלגל הדבר וזכה להציל את אמו.

**ויש** להמליץ בזה לשון הפסוק (ישעיהו נ, ג), 'וקרא זה אל זה ואמר קדוש וגו'', שעל ידי שנתן זה אל זה לקרות בתורה, נתגלגל שאמו נתרפאה, געהיילט מלשון היילי"ג.





# סוכות

זכות יו"ט סוכות נתנדב  
ע"י ידידינו הרבני הנכבד,  
רודף צדקה וחסד ביד רחבה  
וברוח נדיבה, מכבד את ה' מהונו

הרה"ח

**ר' שלמה יוסף באש הי"ו**

ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלקי ישעו,  
ממעון הברכות בהשפעות טובות, ובכל  
מילי דמיטב, ואך טוב וחסד ירדוף אותו,  
כל הימים, עדי נזכה לביאת מלכא משיחא,  
בעגלא ובזמן קריב



## מאמרי אור

### עוצם יקרתה וגודל שכרה של מצות סוכה

**לעתיד לבוא לא יוכל האדם  
לצאת ידי חובתו בסוכתו של חבירו  
ונראה, לבאר, דהנה בזמן הזה פסקינן  
הלכתא כבית הלל לגבי בית  
שמאי, אולם ידוע בשם האריז"ל  
שלעתיד לבוא יהיה הלכה כבית שמאי.  
והנה רבי אליעזר שהיה מתלמידי בית  
שמאי (רש"י שבת קל:), סבירא ליה שאין  
אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו,**

**שכר מצות סוכה  
לעתיד לבוא בסוכתה של סדום  
איתא במדרש (ילקוט ש רמז תרנג), 'כל מי  
שמקיים מצות סוכה בעולם הזה,  
הקב"ה נותן לו חלק לעתיד לבוא בסוכתה  
של סדום, שנאמר (תהלים ס, ח) 'אלקים  
דבר בקדשו אעלוזה, אחלקה שכם ועמק  
סוכות אמדד', מהו עמק סוכות, זו סוכתה  
של סדום וכו'. והוא פלאי.**

#### ניצוצי אור

#### בני ישראל בסוכות הם בבחינת 'אינו צריך לאמו'

**אחד מכינויי הקב"ה המוזכרים רבות בזוהר הוא 'אימא עילאה', ובטעם הדבר  
מתאמרא בשם הרה"ק בעל מגן אברהם מטריסק זצ"ל, דהנה תינוק קטן הכל  
משתעשעים עמו, אולם אם אירע שלכלך עצמו, אזי מניחו אביו ומתרחק ממנו,  
ורק אמו נוטלת אותו ורוחצת אותו מטינופו. וזהו ענין כינוי זה, שהוא מורה על  
בחינה זו אצל הקב"ה, שנוטל אותנו אפילו אם התלכלכנו בחטא, ורוחץ ומנקה  
אותנו, עכדה"ק.**

**ויש לפרש על פי זה את לשון המשנה בסוכה (דף כח.), 'קטן שאינו צריך לאמו  
חייב בסוכה'. כי הנה אחר שעברו על ישראל ראש השנה עשרת ימי תשובה ויום  
כיפור, וודאי יצאו זכים ונקיים מכל חטא ועון, ואינם זקוקים אז לבחינת ה'אימא  
עילאה' שנוטלת את בניה כשהם מלוכלכים, ולהם נאה ויאה לשבת בסוכה, לכן אמר  
'קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה', דהיינו כשמגיע חג הסוכות, כבר אנו במדריגת  
קטן שאינו צריך לאמו.**

**והנה** שנינו במסכת אבות (פ"ה מ"י):  
 'האומר שלי שלי ושליך שלך, זו  
 מדה בינונית, ויש אומרים זו מידת סדום'.  
 וזהו כוונת המדרש, שכל המקיים מצות  
 סוכה בעולם הזה, יזכה לישב לעתיד  
 לבוא בסוכתה של סדום, כלומר שלעתיד  
 לבוא ישב כל אחד בסוכה בפני עצמו,  
 ולא יצא בסוכת חבירו, שזו הוא מדת  
 סדום, שאומר לחבירו 'שלי שלי ושליך  
 שלך', אני איני בא לסוכתך ואתה אל  
 תבוא לסוכתי שלי.

**וי"ף** הכוונה בזה דהיינו שהשכר לעתיד  
 לבוא יהיה בבחינת שלי שלי ושליך  
 שלך, וכמו שאמרו (פיוט אקדמות) לפומיה  
 דעבידתא עבידן מטלתא, וכל אחד יקבל  
 שכרו לפי עבודתו בעוה"ז.

## ביאור מאמר דוד המלך 'לי נאה לברך'

**ב** עוד יש לפרש דברי המדרש, בהקדם  
 מאמר נפלא שכתב המעשה רוקח (פר'  
 בשלח), לבאר דברי הגמרא בפסחים (דף  
 ק"ט:), 'עתיד הקב"ה לעשות סעודה

נמצא שלעתיד לבוא יצטרך כל אחד  
 לבנות סוכה לעצמו, ולא יוכל לסמוך על  
 סוכת חבירו.

**ובזה** שמעתי לפרש מה דאיתא בריש  
 מסכת עבודה זרה (דף ג.),  
 שלעתיד לבוא יבקשו אומות העולם מן  
 הקב"ה שיתן להם מצוה אחת כדי שיזכו  
 גם הם לקבל שכר, והקב"ה אומר להם  
 'מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו  
 אותה וכו', מיד כל אחד ואחד נוטל  
 והולך ועושה סוכה בראש גגו וכו'. ויש  
 לדקדק בלשון 'כל אחד ואחד נוטל והולך'  
 ועושה סוכה בראש גגו, וכי אי אפשר  
 שיתאגדו יחדיו איש עם רעהו ואחיו  
 וקרובו, ויבנו סוכה בשותפות, מה הצורך  
 שכל אחד יטרח לבדו. אולם לפי האמור  
 לעיל מובן היטב, כי לעתיד לבוא יהיה  
 הלכה כרבי אליעזר תלמידו של בית  
 שמאי שאין אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו  
 של חבירו, [עיי' במסכת סוכה (דף כח.)]  
 שרבי אליעזר לא אמר מעולם דבר שלא  
 שמע מפי רבו, וממילא יהיה מוכרח כל  
 אחד לבנות סוכה לעצמו.

## ניצוצי אור

### קדושת ארץ ישראל בסוכה

**איתא** בספרים הקדושים שבסוכה שורה קדושת ארץ ישראל, ואף שדבריהם  
 אינם צריכים ראייה, מכל מקום יש להביא לכך הוכחה ברורה, שהרי האושפיזין  
 הקדושים באים לסוכה, ובניהם גם יצחק אבינו שהוא עולה תמימה ואסור לצאת  
 מארץ ישראל, והיאך הוא בא לסוכות שבחוץ לארץ, אלא וודאי ששורה שם קדושת  
 ארץ ישראל.



נענש ארבעה פעמים ארבעה על מעשה דבת שבע, כלומר שענשו היה ט"ז פעמים כחטאו. והוסיף שם שמדה טובה מרובה ממדת פורענות, נמצא ששכר מצוה היא לכל הפחות י"ז פעמים כמעשה המצוה, כמנין טוב, וזהו שאמר הכתוב (תהלים לא, כ) 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך', טוב דייקא, כי שכר המצוה היא ט"ב פעמים ככה.

## כוס של ברכה לעתיד לבוא כנגד הנסכים

**והנה** בספר כבוד הבית כתב שהכוס של ברכה של אותה סעודה שלעתיד לבוא יהיה בזכות הנסכים שנסכו על גבי המזבח, ועיין בשיר השירים (ח, ב) על הפסוק 'אשקך מיין הרקח מעסיס רמוני', שרש"י פירש יין זה על הנסכים שינסכו לעתיד לבוא על גבי המזבח, ותרגום יונתן פירשו על הסעודה המתוקנת לצדיקים

לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק, לאחר שאוכלין ושותין נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להן איני מברך, שיצא ממני ישמעאל. אומר לו ליצחק טול וברך, אומר להן איני מברך, שיצא ממני עשו. אומר לו ליצחק טול וברך, אומר להם איני מברך וכו'. אומר לו לדוד טול וברך, אומר להן אני אברך ולי נאה לברך, שנאמר (תהלים קטז, יג) 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא'. ויש להבין מהו שאמר דוד 'לי נאה לברך', אם אין בו חסרון כמו האחרים יברך, מדוע הוסיף לציין שלו נאה לברך, ומהו אותו נוי המיוחד.

## שכר מצוה י"ז פעמים כנגד המצוה

**והביא** בשם הילקוט (שמואל רמז קכא) על הפסוק (שמואל ב' יב, ו) 'ואת הכבשה ישלם ארבעתים', שדוד המלך

## ניצוצי אור

### ט"ו ט"ו מחג המצות

**איתא** במסכת סוכה (דף מו:), 'אמר רבי זירא, לא ליקני איניש הושענא לינוקא ביומא טבא קמא, מאי טעמא, דינוקא, מקנא קני אקנויי לא מקני, ואשתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו. ואמר רבי זירא, לא לימא איניש לינוקא דיהיבנא לך מידי ולא יהיב ליה, משום דאתי לאגמוריה שיקרא'.

**נראה** לפרש בדרך צחות הסמיכות בין שני מאמרים אלו, דהנה פסח וסוכות למדים זה מזה בגזירה שוה ט"ו ט"ו, והמאמר הראשון של רבי זירא שייך לחג הסוכות, שלא יתן לבנו את הד' מינים, והמאמר השני שייך לחג המצות, שאם מבטיח לבנו מתנה באפיקומן יראה לקיים הבטחתו.

להציף את העולם, ומאחר שכן, וודאי לו נאה לברך על הכוס שבא בשכר מצוה זו, עכתו"ד הקדושים של המעשה רוקח.

## שכר מצוות סוכה שבעת ימי החג כפול י"ז

**והנה** כאשר נתבונן ברעיון זה נראה מה רב ועצום שכרה של מצות סוכה, שהרי בכל רגע ורגע שיושב בסוכה מקיים מצוה, וכשנכפיל את מספר הרגעים של שבעת ימי החג כפול י"ז פעמים, נגיע למספר גדול ביותר, ומזה נלמד עד כמה יש לו לאדם לשוב ולשמוח בכל רגע שזוכה לשבת בצל הסוכה, ובוודאי שצריך להדר לשהות בכל עת שיכול בתוך הסוכה הקדושה. ויש להוסיף שמסכת סוכה מסתיימת בפסוק (ישעיה ג, י) 'אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו', לרמז על גודל חשיבותה של מצות סוכה, שמשתלמת כמספר הרגעים שישב בתוכה כפול טו"ב.

**ובזה** מבואר המדרש הנ"ל, 'כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה, הקב"ה נותן לו חלק לעתיד לבוא בסוכתה של סדום'. סדום מורה על הפיכת הדבר, כמו שאמרו במסכת שבת (דף קח:) 'הפוכה סדום והפוכה מילה', וגם כאן הכוונה כן, דהנה 'סוכה' בהיפוך אתוון הוא 'הכוס', רמז לכוס ישועות שישא דוד המלך ע"ה לעתיד לבוא, שמשם רואים את גודל שכר המצוה שנכפל בכי טו"ב, ולזה אמר שהקב"ה

לעתיד לבוא, שיאכלו בה מבשר הליתן, וישתו מיין המשומר. ולפי הדברים האלו שני הפירושים אחד הם, כי בזכות הנסכים שמנסכים על המזבח, יזכו לשתות כוס מלא ברכת ה' מן היין המשומר מששת ימי בראשית.

**מעתה** הבה ונחשוב כמה הוא מגין הנסכים, דהנה כתיב (במדבר כח, יד) 'ונסכיהם חצי ההין יהיה לפר ושלישית ההין לאיל, ורביעית ההין לכבש יין'. ההין הוא שנים עשר לוגין, וחצי ההין ששה לוגין, שלישית ההין ארבעה לוגין, ורביעית ההין ג' לוגין, נמצא שורש הנסכים כולם שלושה עשר לוגין, וכפי מגין הקרבנות שמביא האדם מרבה בנסכים, אבל שורש הנסכים הוא רק י"ג לוג. ומאחר שאמרנו שעל כל מצוה מקבלים שכר כפול שבעה עשר, נמצא שכר מצות הנסכים רכ"א לוג, שהרי י"ג פעמים י"ז הכי הוה. ושיעור הכוס שלעתיד לבוא יהיה גם כן רכ"א, כמו שאמר דוד (תהלים כג, ה) 'דשנת בשמן ראשי כוסי רוי"ה', בגימטריא רכ"א, והוא מתאים למה שאמרנו שאותו הכוס בא בשכר הנסכים.

**לפיכך** אמר דוד 'אני אברך ולי נאה לברך', שהרי משיעור הכוס מוכח שהוא מגיע בשכר מצות הנסכים שקיימו ישראל, והנה דוד המלך מסר נפשו בעבור מצוה זו, כדאיתא בגמרא (סוכה נג.) שחפר את השיתין, ועלה התהום



סוכה) חידוש נפלא, בהא דאמרו בגמרא (סוכה נא.) שמי שלא ראה שמחת בית השואבה בבית המקדש לא ראה שמחה מימיו. דהנה מטבע העולם כאשר האדם רוקד ומתרומם טפח וטפחיים מעל הקרקע, אזי האדמה מושכתו בחזרה, למטה, אמנם בשמחת בית השואבה, מגודל הקדושה ששרתה שם, ומרוב

נותן לו חלק בסוכתה של סדום, כלומר שיקבל שכר רב ונכבד לאין ערוך כאשר רואים בכוס של ברכה.

**הפוכה מקדשת את גופו של האדם  
שימשך כלפי מעלה**

ג] באופן נוסף יש לפרש על דרך האמור, על פי מה שכתב החתם סופר (מס'

## ניצוצי אור

**איש פשוט שבחר להיות סומא שלא לראות נכדו סר מדרך הישר**

**פעם** אחת אמרו להרה"ק משינאווא זצ"ל, שיש זקן אחד שעוד זכה לראות את הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, הלך אליו וראה שמדובר באיש זקן ופשוט מאוד, והיה סומא בשתי עיניו, וישאלהו לאמר: 'מה אתה זוכר מר' אלימלך? ענה האיש בתמימות שאינו זוכר הרבה, כי הוא לא היה נוסע אליו, רק בתור עגלון הסיע את החסידים שרצו לנסוע אליו. אכן פעם אחת נקלע לתוך בית המדרש, ואז ראה את רבי אלימלך, והבחין שהיה ערפו אדום, וכך גם חסידיו, ומסתמא שתו הרבה יין. החסידים מסביב צחקו על בערותו של האיש, אולם הרה"ק משינאווא המשיך ושאל: 'מדוע אתה סומא?' ענה הזקן בדמע: 'סיבת הדבר היא, כי אחד מנכדי סר מדרך הישר, ושינה את מלבושיו ללבושי הגוים, ומחמת שלא הייתי מסוגל לראות דבר כזה, בקשתי מהקב"ה שיטול מאור עיני'.

**כשמוע** הרה"ק משינאווא דברים אלו, פנה אל חסידיו ואמר להם: 'ראו מה רב ערכו של יהודי אפילו הפשוט ביותר, הנה זקן זה תמים כל כך עד שאינו מסוגל להבין כלל את קדושתו של רבי אלימלך, ועם כל זה כאשר אחד מצאצאיו שינה את לבושו, בחר להיות סומא כדי לא לראות בעיניו את המראה הזה'. ע"כ המעשה.

**ויש** לבאר בזה את סמיכות הברכות 'פוקח עורים' ו'מלביש ערומים', כי רק אם הצאצאים לבושים כהוגן, אז יערב לו לברך 'פוקח עורים'.

**ובזה** אפשר לפרש דברי הגמרא בסוכה (דף ב.) שרבה יליף פסול לסוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה, ממאי דכתיב (ויקרא כג, מג) 'למען ידעו דורותיכם', והטעם מבואר שם בגמרא לפי שמצריך שיהיה 'משלט שלטא ביה עינא', מעתה יש לומר שזהו המכוון בדבריו, שכיון שהתקיים 'למען ידעו דורותיכם', שזכה שבניו אחריו הולכים בדרך התורה, אז ראוי שיהיה 'משלט שלטא ביה עינא'.

נמשך כלפי מקור הקדושה למעלה ולא כלפי מטה.

**בזמן שעושיין רצונו של מקום מקיימים בזה גם מצוות כיבוד אב**

**ומדי** עסקנו ברוב זכותה וגודל שכרה של מצות ישיבת סוכה, יש בנותן טעם להביא בכאן דבריו הנשגבים של הרה"ק רבי פניניע'לע מאוסטילא זצ"ל הי"ד, על הפסוק (תהלים ב, ז) 'ה' אמר אלי בני אתה', דהנה דעת רבי יהודה בגמרא (קידושין לו:): שרק בזמן שישראל עושיין רצונו של מקום קרויים בנים, אבל כשאין עושים רצונו קרויים עבדים. וביאר הרה"ק מאוסטילא את כוונתו, שבכל מצוה שיהודי עושה, אזי מלבד עצם המצוה קיים מצות כיבוד אב ואם, שגרם

שמחה של מצוה שהיתה בקרבם, נודככו כל כך עד שנמשכו כלפי מעלה במציאות ממש, ומי שלא ראה זה לא ראה מעולם שמחה של מצוה במעלה רמה כזו, עכתודה"ק.

**ויש** לחדש ולפרש דברי המדרש בדרך זה, שבא לומר שמי שזוכה לקיים מצות סוכה כראוי בעולם הזה, יזכה לעתיד לבוא להתרוממות גדולה ועצומה כל כך עד שימשך גופו כלפי מעלה, וזהו שאמר 'כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה, הקב"ה נותן לו חלק לעתיד לבוא בסוכתה של סדום'. דכבר נתבאר שסדום מורה על הפיכת הטבע, והכוונה שלעתיד לבוא יזכה לקבל חלק בסוכה קדושה כזו שמנהגה היפך הטבע, שהיושב בתוכה

## ניצוצי אור

### כיצד ממתקים את מדת הדין

**כתבו** בספרים הקדושים, ששם 'אלקים', שהוא מדת הדין כידוע, נמתק באותיות מילואו, דהיינו 'אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם', בגימטריא 'ברחמים'.

**ויש** לרמז ענין זה בדבריו של נעים זמירות ישראל (תהלים ס ח), 'אלקים דבר בקדשו אעלוזה, אחלקה שכם ועמק סוכות אמדד'. דהנה 'שכם' בגימטריא ש"ס, וחציו עולה ק"פ, ו'עמק סוכות' רומז על שיעור גובהו של סוכה, עשרים אמה, שהם מאה ועשרים טפחים.

**ולזה** אמר, 'אלקים דבר בקדשו אעלוזה', דהיינו שאם אנו רוצים להמתיק את שם 'אלקים' ולהפכו לששון ולשמחה, אזי 'אחלקה שכם', שאקח חציו של מנין תיבת 'שכם', דהיינו ק"פ, 'ועמק סוכות אמדד', אצרף לזה את שיעור עמקו של הסוכה, שהוא ק"כ טפחים, וביחד יעלו שלש מאות, כמנין מילואו של השם 'אלקים', בגימטריא 'ברחמים'.

**עץ** דרך זה נוסיף ונפרש את נוסח הלשם יחוד שאומרים קודם הנחת תפילין: 'ומשפע מצות תפילין יתמשך עלי להיות לי חיים ארוכים וכו''. דהנה בהנחת תפילין מקיימים ח' מצוות, ארבעה בשל ראש, וארבעה בשל יד, וכל מצוה מצורף עמה גם מצות כיבוד אב, לכן אומרים 'ומשפע מצות תפילין', דהיינו מריבוי המצוות בהנחת תפילין, ניתוסף עליה גם ח' פעמים מצות כיבוד אב ואם, 'יתמשך עלי להיות לי חיים ארוכים', כהבטחת התורה הקדושה, 'כבד את אביך ואת אמך למען יאריךון ימך' (שמות כ, יב).

## מצות סוכה להראות

### שישראל הם בניו של מקום

**ואם** בכל המצוות כן, קל וחומר במצוה רמה ונשגבה זו מצות סוכה, שהיא מוכיחה ומראה לכל באי עולם שישראל הם בניו של מקום, בוודאי מקיים בכל רגע ורגע שיושב בה גם מצות כיבוד אב, כמו

נחת רוח לאביו שבשמים שצויה ונעשה רצונו. ולכאורה היה צריך להיות כן גם להיפך, שאם ח"ו עבר על רצונו של מקום ייענש בכפליים, כי מלבד העבירה עצמה שעשה, גם עבר על מצות כיבוד אב ואם, לזה אמר רבי יהודה שבזמן שאין עושים רצונו של מקום אינם קרויים בנים, וממילא לא עברו על כיבוד אב ואם, ורק בזמן שעושים רצונו של מקום, אז קרויים בנים לקבל שכר בכפליים, עכת"ד.

**ויזמתק** בזה לפרש הנוסח של ברכת המצוות 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו', לשון רבים, שבפשטות קאי על כל המצוות שבתורה, שמודה ומשבח לבורא עולם עליהם, אמנם להאמור יש לומר שקאי על מצוה זו שהולך לקיים עתה, שבכל מצוה מקיים שתי מצוות, אחת עצם מעשה המצוה, והשנית מצות כיבוד אב ואם.

## ניצוצי אור

### מדת היסוד בהכנה לימים טובים

**בסדר** האושפיזין של חג הסוכות לפי מנהגינו, הוי אושפיזא דיוסף ביום השישי של חג, ומיד לאחר מכן הושענא רבה ושמיני עצרת ושמתח תורה. ויש לומר שלהורות נתן שההקדמה והבסיס לימים הגבוהים האלו, הוא מדת היסוד, מידתו של יוסף הצדיק.

**וזה** יש לרמז בפרשת מקץ (בראשית מא, מד), 'ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו וגו''. כלומר, שלא יהין אדם להרים את 'ידו' לחבוט הערבה בהושענא רבה, או את 'רגלו' לרקוד בהקפות, בלתי התחזקות במדתו של יוסף הצדיק.

נגש אל הערפל אשר שם האלקים' (שם כ, יח). 'הנה ה' רוכב על עב קל' (ישעיה יט, א). נמצא שהענן הוי כמו סוסו של מלך שאסור להשתמש בו, ואם כן גם הסוכה שהוא לזכר ענני הכבוד יש לו דין זה, וכיון שישראל יושבין בסוכה ומשתמשין בשרביטו של מלך, אות ומופת הוא שהם בניו חביביו של מקום, והם רשאים להשתמש בו.

**מטעם** זה ציוה הקב"ה לשבת בסוכה תיכף אחר יום הכיפורים, כדי להראות לעין כל את ההבדל בין ישראל לאומות העולם, ולפרסם שבני ישראל הם בבחינת בנים, ולכן נמחל להם כל עוונותיהם אפילו אלו הנעשים במזיד, עכתודה"ק של הבני יששכר.

**ואפשר** לומר שמהאי טעמא פסולה סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה, ורבה נתן טעם לדבר משום

שהאריך בכני יששכר (חודש תשרי מאמר י) לבאר הטעם שנסמכה מצות סוכה תיכף אחר יום הכיפורים, ותורף דבריו, כי הנה הפרש יש בין ישראל לאומות העולם, כי אומות העולם כאשר חוטאים ועושים תשובה, אין התשובה מועלת להם על עבירות שבזדון, רק על עונות שבשוגג, מה שאין כן בני ישראל מהני להם תשובה אפילו על פשעים שעשו במרד ובמעל, וטעם הדבר, לפי שהקב"ה הוא מלך העולם, ו'מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול', אבל ישראל הם בבחינת בנים למקום, והקב"ה הוא אב להם, ואב שמחל על כבודו כבודו מחול.

**והנה** הסוכה היא זכר לענני הכבוד שהקיף בהם הקב"ה את ישראל בעת יציאת מצרים, והענן הוא כלי שהקב"ה בכבודו ובעצמו משתמש בו, כדכתיב (שמות מ, לד) 'ויכס הענן את אוהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן'. 'ומשה

## ניצוצי אור

### כל העולם כדאי בשביל הושענא רבה ושמחת תורה

**ידוע** מאמר הגמרא (שבת לג) שכאשר יצאו רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו מן המערה, אמר לו רבי שמעון 'בני, די לעולם אני ואתה'. ויש לפרש בדרך רמז, דהנה איתא בספרים הקדושים שהושענא רבה ושמחת תורה הם הימים הגבוהים ביותר מכל השנה, וכל הימים נוראים הם הכנה להגיע לאלו הימים.

**והנה** 'אני' רומז על הושענא רבה, שאומרים בו 'אני והו הושיעה נא' (עי' בתוס' סוכה מה. ד"ה אני והו), ו'אתה' רומז על 'אתה הראת' שאומרים בשמחת תורה. וזהו שאמר לו 'די לעולם אני ואתה', כלומר שכל העולם כולו כדאי בשביל שני הימים האלו, הושענא רבה ושמחת תורה.

רגע ורגע משמונת ימי החג, ונמצא שבכל רגע מימים אלו מקיים שלשה מצוות יקרות מפז, מצוות סוכה, מצוות שמחה, מצוות כיבוד אב. ובזה אפשר לפרש דברי הכתוב המובא במדרש לעיל: 'אלקים דבר בקדשו אעלוזה, אחלקה שכם ועמק סוכות אמדד', 'אלקים דבר בקדשו אעלוזה', השי"ת צונו לשמוח בחג, 'אחלקה שכם', אחלק את תיבת 'שכם לאותיותיה, נמצא ראשי תיבות 'שמחה, כיבוד אב, מצוה', רומז על שלשת המצוות הנוהגות בכל רגע של חג הסוכות, וממילא 'ועמק סוכות אמדד', שכאשר אתבונן בזה אראה ואבין קצת עומק מעלת חג הסוכות, שאפשר לסגל בה אוצרות אדירים של מצוות ומעשים טובים, ומעצם ההתבוננות בדבר זה יכול לבוא לידי שמחת חג אמיתית.

דלא שלטה ביה עינא, דהנה איתא בזוה"ק (מובא בחודים) שמצות כיבוד אב ואם מכוונת כנגד העין, ואם אין העין שולטת בו, כלומר שאין ניכר כאן בחינת האב, הרי היא פסולה, כי הופסד המכוון במצוה זו.

**על** כל פנים הדרנא לנידון דידן, שבכל המצוות שאדם מקיים, זכה גם במצוות כיבוד אב, ועל אחת כמה וכמה במצוות ישיבת סוכה, שכל כולה נועדה לפרסם חיבה יתירה שנודעת להם לישראל שנקראים בנים למקום.

## שלושת המצוות הנוהגות בכל רגע של חג הסוכות

**ובנוסף** לזה ישנו בחג מצוה מיוחדת של 'ישמחת בחגך', שנוהגת בכל

## פרפראת נאה בדמיון חג הסוכות לשמחת חתן וכלה

### חיבת הקב"ה לישראל בחג הסוכות כדוגמת חתן וכלה בתוך חופתם

סיפר רביה"ק מהר"י ט"ב מסאטמאר זי"ע, כי ביום חתונתו, בטרם נכנס לחופה, פנה אליו אביו מרן בעל הקדושת יו"ט זי"ע, בהיותו מוטל על ערש דוי, כמה ימים קודם הסתלקותו, ואמר לו: 'איש אחד בא לפני הגה"ק בעל דברי חיים זצ"ל ושאלתו בפיו, היות וכלו ימי הקעסט שחותנו התחייב לפרנסו, והוא צריך לצאת עתה לפרנס את עצמו ובני ביתו, הוא מסתפק איזה עבודה יעשה, האם ישים מגמתו במלאכת המלמדות, להרביץ תורה לצעירי הצאן, או שמא יפנה לסופרות, לכתוב ספרי תורה תפילין ומזוזות בכוונה ובטהרה, או אולי מוטב שיבטח בה' הזן ומפרנס לכל בשר, ולא יעסוק כלל במלאכה, והשי"ת בוודאי לא יעזבנו ויעזור לו באיזה אופן שהוא. ענה לו הדברי חיים בגערת תוכחה: 'דו גאלגאן, וכי אם עוסק יהודי במלומדות או בסופרות אינו צריך לבטוח בהשי"ת?.'

כמו כן אני אומר לך, סיים הקדושת יו"ט את דבריו, 'הנה כתיב (ישעיה ד, ו) 'סוכה תהיה לצל יומם וגו'', והקשו בגמרא (סוכה ב:), דהיה לו לכתוב 'וחופה תהיה לצל יומם', משמע דסוכה וחופה שוים הם, ולכאורה מה הדמיון ביניהם. אמנם אני אגיד לך, שבא להורות לאברך כשהוא בונה את ביתו, ופעמים שסומך דעתו על אביו או על חמיו שיעזרוהו ויושיעוהו אם יקלע לעת צרה, בפרט אם הם בעלי יכולת, עליו לדעת שכמו בסוכה יושבים תחת כיפת השמים, ואין דבר סוכך



ומגין ממעל רק השי"ת בכבודו ובעצמו, הוא הדין גם בחופה, שאין לו לבטוח בשום נברא רק בה' אלקי השמים. כמו כן אתה דע לך שאין לך מה לסמוך עלי או על חותנך, כי אין בידינו לעזור לך לא בפרנסה ולא בבנים וכדומה, אלא הקב"ה הוא לבדו יכול להושיעך, בטח עליו והסתופף בצלו, והוא ימלא כל משאלות לבך לטובה'. עד כאן המעשה כפי שסיפר רבינו הקדוש בעצמו תחת אחד השיחים.

על כל פנים רואים מזה שישנו דמיון והיקש בין הסוכה לחופה, ולמדים הם זה מזה, ובדרך זה נלך למנות כי רוכלא כמה ענינים שהשוו ביניהם הסוכה הקדושה וחופת נישואין.

## אברהם ושרה באים מן השמים

א) איתא בשם הרה"ק השר שלום מבעלזא זצ"ל, שבכל חופה של חתן וכלה באים אברהם ושרה להשתתף עמהם, יען כי הם הקימו את הבית הראשון בישראל. ורמז לדבר, 'ושמחת בחגיך והיית אך שמח' (דברים טז, טו), 'ושמחת' בגימטריא 'אברהם ושרה', ע"כ. ויש לומר שבחג הסוכות ששם נכתב הציווי של 'ושמחת בחגך' בוודאי הם יורדים ובאים לתוך הסוכה, ובאים להשתתף יחד עמנו בשמחת החג.

## האבות הקדושים יורדים להשתתף בחופה ובסוכה

ב) בדומה לזה ידוע שכל האבות הקדושים יורדים מן השמים ובאים לחופה בשמחת חתן וכלה, כדאיתא בזוה"ק עה"פ (תהלים קמט, ב) 'שמח ישראל בעושיו. וכמו כן באים הם האושפיזין הקדושים, שבעת הרועים, לתוך סוכתו של כל איש יהודי, ממש כדוגמת החופה.

## הדורות הבאים עומדים תחת החופה

ג) עוד ידוע מה שכתב בקדושת לוי (ליקוטים ד"ה חזיה לרבנן) הטעם למה בוכים החתן וכלה בחופה, הלא הוא זמן של שמחה וישון, ומה

מקום לבכיה שם, אלא סיבת הדבר הוא לפי שכאשר עומדים החתן והכלה תחת החופה, באים שם כל נשמות בניהם ובנותיהם העתידיים לצאת מהם, ומתחננים ובוכים 'אל תורידונו לעולם השפל הזה', ומחמתם מתעוררים הוריהם בבכיה. וענין זה נמצא גם בסוכה, שעיקר תכליתו 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וגו', להביא את הצאצאים לתוך הסוכה, וללמדם בינה למען יכירו חסדי ה' ונפלאותיו שעשה עם אבותינו.

## ישא אשה קודם שנת העשרים

ד) סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה, כמו כן הזמן הנכון לישא אשה הוא קודם שנת העשרים, כדאיתא במשנה (אבות פ"ה מכ"א), ומי שהוא בן עשרים ולא נשא אשה הקב"ה אומר עליו תיפח עצמותיו (קידושין כט:).

## כוכבים נראים מתוכה

ה) ברמ"א הלכות קידושין (אה"ע סי' ס"א סוס"א), 'יש אומרים לעשות החופה תחת השמים לסימן טוב שיהא זרעם ככוכבי השמים'. ובדומה לזה בסוכה, צריך לכתחילה שיהא הסיכוך קל, באופן שיראו מתוכה הכוכבים הגדולים (או"ח סי' תרל"א ס"ג).

## שם י"ה השורה בסוכה ובחופת נישואין

ו) איתא בגמרא (סוטה יז.), 'דרש רבי עקיבא, איש ואשה, זכו, שכינה ביניהן, לא זכו, אש אוכלתן'. ופירש רש"י, 'שכינה ביניהם, שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן, יו"ד באיש וה"י באשה, לא זכו אש אוכלתן, שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצאו אש ואש' ע"כ. היוצא לנו מזה ששם י"ה שורה בנישואי איש ואשה.

ושם זה שורה גם בסוכה הקדושה, שכן שיעור דפנות הסוכה הם שני

דפנות שלמים, של שבעה טפחים לכל הפחות, ושלישית אפילו טפח, וביחד הם חמשה עשר טפחים, כמנין שם י"ה (עי' בתפארת בנים לסוכות).

### מלא שבוע זאת

ז) עוד הושוו ביניהם מצות סוכה וחופת נישואין, שבשניהם נמשך המצוה שבעת ימים, כי בחתן יש שבעת ימי המשתה, וכן בסוכה צריך לשבת בה שבעת ימים.

### צורת האות ה' בסוכה כנגד חמשה קולות שבשמחת חתן

ח) אמרו חז"ל בברכות (דף ו:): 'כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות, שנאמר (ירמיה לג, יא), 'קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות', ואם משמחו מה שכרו, אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות'. ויש לומר שמפני זה צריכה הסוכה להיות כצורת האות ה', דהיינו שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, שהוא דומה לה"א שיש בו גג ורגל ועוד נקודה קטנה, כנגד ה' קולות אלו הכתובים אצל חתן וכלה.

### שמחת חתן ושמחת מועד

ט) אחד מהמצוות העיקריות של חג הסוכות היא מצות 'ושמחת בחגך', שצריך להיות בשמחה כל ימי החג, וכמו כן החתן במשך כל שבעת ימי המשתה, מחוייבים קרוביו לשמחו ולרומם את לבו.

ויש לפרש על פי זה מה שאמר רבי זירא (סוכה כה:): 'אנא אכלי בסוכה וחדי בחופה, וכ"ש דחדי ליבאי דקא עבידנא תרתין'. דהיינו ששילב שמחת חתן ושמחת חג בהדי הדדי, כי רבי זירא השיג ברוב קדושתו ששני שמחות אלו מכוונים זה כנגד זה, וממילא אין כל סתירה לעשותם יחד, אדרבה השמחה נכפלת פי שתים.

### הסוכה מורה על מדת הענוה

(י) כתב החיד"א שהסוכה באה להורות לאדם שיתנהג במדת הענוה, לכן אמרו (סוכה ב.) שסוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה, וכן כל כולה היא דירת ארעי, דפנותיה בנויים בפשטות ובאופן זמני, גגה עשוי קש ועשבים, וכן על זה הדרך.

ודבר זה הוא כלל גדול בחיי הנישואין, כי האדם הרוצה שתשרה שכינה בביתו וילך הכל על מי מנוחות, צריך להתנהג בענוה ושפלות הרוח, להשפיל את עצמו ולהעביר על מידותיו, ובכלל להמעיט קצת מערך עצמו, כמו שאמרו חז"ל (יבמות סג.) 'נחות דרגא ונסיב אתתא'.

מאחר שראינו כל זאת, שהסוכה הקדושה דומה להפליא לחופת נישואין, בוודאי לא דבר ריק הוא, ויתכן לומר שבא להראות חיבת הקב"ה לבני ישראל, שהוא ממש כעין חתן היוצא לקראת כלה, ומכניסה לביתו ומתקשר עמה בקשר אמיץ וחזק, כן הקב"ה מכניס את ישראל לתוך סוכתו כמו בחופה ומתקשר עמו בקשר עוז בל ינותק לעולם.

## פניני אור

**ולקחתם לכם ביום הראשון** (ויקרא כג, מ). **ובמדרש** (ילקוט אמור רמז תרנא) **'וכי ראשון היא, אלא ראשון לחשבון עוונות'.**

**ונראה** על פי מה שכתב בקרן לדוד לפרש הפסוק במגילת אסתר (ו, י) 'ויאמר המלך להמן וגו' אל תפל דבר מכל אשר דברת'. דהנה המן רומז על השטן, שבכל השנה הוא יורד ומחטיא עולה ומסטין, ומנסה בכל כוחו להגדיל עוונותיהם של ישראל, אמנם כאשר בני ישראל חוזרים בתשובה מאהבה, וזדונות נעשים לזכויות, אז מנסה להפוך הגלגל ולהקטין ככל האפשר את העוונות, כדי שלא ירבו זכויותיהם של ישראל, אמנם המלך, מלכו של עולם, אומר לו: 'אל תפל דבר מכל אשר דברת', אלא כפי גודל העוונות שהתאמצת להגדילם קודם התשובה, כן יהיו זכויותיהם, עכתו"ד.

**והנה** ביום ראשון של ראש השנה הוא דינא קשיא, והשטן מקטרג בכל עוז להרבות חטאיהם של ישראל, אך כאשר מגיע חג הסוכות, שהוא זמן שעושים תשובה מאהבה, אזי מנסה השטן להקטין ולמעט את העוונות, שלא יהפכו לזכויות. אמנם הקב"ה מחשב את הזכויות לפי חשבון העוונות שהביא השטן בראש השנה, וזהו שאמר הכתוב 'ולקחתם לכם ביום הראשון', כמו שאמרו חז"ל ראשון לחשבון עוונות, דהיינו שבחג הסוכות לוקחים את חשבון העוונות של היום הראשון של ראש השנה, שאז הגדיל השטן את העבירות ביותר, ולפי זה מחשבים עתה את הזכויות.

**לפי** זה מתורץ קושיית הט"ז (או"ח סי' תקפ"ה) על הטור שכתב ש'שופר' ראשי תיבות 'אין שטן ואין פגע רע', והקשה שחסר האות א'. אך לפי האמור מיושב אל נכון, שאכן הראשי תיבות הוא 'שטן ואין פגע רע', כי לוקחים את חשבון העוונות כפי מה שהגדילם השטן בראש השנה, ולפי זה מחשבין את זכויותיהם של ישראל, 'ואין פגע רע', שאין השטן יכול לקטרג ולהמעט מחשבון זה כלל.

**ובזה** יתבאר דברי המדרש, תקעו בחודש שופר בכסא (תהלים פא, ד), בחודש שיש

בה חג הסוכות. והוא פלאי. ולדברינו יובן, שבחג הסוכות נתברר הר"ת של שופר ששפיר נוטריקין שטן ואין פגע רע וכנ"ל.

## בסוכות תשבו שבעת ימים (ויקרא כג, מב).

**יש** לפרש, דבמסכת סוכה (דף כח.) נחלקו בית שמאי ובית הלל במי שהיה יושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית, שלדעת בית שמאי לא יצא, ולדעת בית הלל יצא. ובגמרא (סוכה ג.) נתבאר שנחלקו בתרתי, אחת בסוכה קטנה שאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו בלא שולחנו, דלבית שמאי פסול ולבית הלל כשר, ועוד נחלקו בסוכה גדולה שמחזקת אותו ואת שולחנו, רק שהוא יושב בפתח הסוכה ושולחנו בתוך הבית, שלדעת בית שמאי לא יצא ולדעת בית הלל יצא. ובתוספות שם פסקו להלכה בסוכה קטנה כבית שמאי, שסוכה שאינה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו פסולה, ובסוכה גדולה פסקו כבית הלל, שאם יש בסוכה כשיעור הנצרך, אפילו אם שולחנו בתוך הבית נמי יצא.

**והנה** אמרו שם בגמרא: 'אמר רב שמואל בר יצחק, הלכה צריכה שתהא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו, אמר ליה רבי אבא, כמאן, כבית שמאי? אמר ליה אלא כמאן'. והוא תמוה מאוד, מדוע השיב לו בלשון תמוה 'אלא כמאן', כאילו זה דבר פשוט שלא ניתן לישאל, הלא בדרך כלל הלכה כבית הלל, לכן כאשר שמע רבי אבא שקם בשיטתו של בית שמאי, הוצרך לשאול מדוע פסק כן, שמא מצא עוד תנא שאמר כדברים האלה ועל פיו פסק כן.

**ויש** ליישב באופן נפלא, דהנה רבי אליעזר תלמידו של בית שמאי סבירא ליה (סוכה כח:): שאין עושין סוכה בחולו של מועד, כי צריך שתהא סוכה הראויה לשבעה. והנה ידוע מה דאיתא בשם האריז"ל שלעתיד לבוא יהיה הלכה כבית שמאי. לפי זה מבואר היטב מדוע פסק רב שמואל בר רב יצחק כבית שמאי, שסוכה שאינה מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו פסולה, שהרי אם יעשה סוכה קטנה כדעת בית הלל, שמא יבוא בן דוד באמצע חול המועד, ואז תהיה סוכתו פסולה כדעת בית שמאי, ולא יוכל לבנות אז סוכה אחרת, שהרי אין עושים סוכה בחולו של מועד, לפיכך הוכרח לפסוק הלכה כבית שמאי.



**מעטה** מובן גם מדוע כאשר שאלו רבי אבא 'כמאן כבית שמאי', החזיר לו בלשון תמוה 'אלא כמאן'. כלומר וכי יש לי ברירה אחרת, הלא אי אפשר לפסוק כבית הלל, שמא יבוא בן דוד באמצע חול המועד ונמצאו ישראל יושבין בלא סוכות.

**ומטעם** זה חילקו התוספות ופסקו בסוכה גדולה כבית הלל, כי בזה אין שום חשש, שהרי בכל אופן הסוכה כשרה, רק הנידון הוא אם יוצא ידי חובתו כאשר יושב באופן כזה או לא.

**והנה** דורשי רשימות דרשו 'בסוכות תשבו שבעת ימים' ראשי תיבות 'תשבי', ולדברינו יובן, שצריך לבנות שתהא ראויה לשבת בה כל שבעה, לפיכך צריך לעשותה כבית שמאי, שמא יבוא ה'תשבי' באמצע החג.

**במשנה** (סוכה פ"ב מ"א) הישן תחת המיטה בסוכה לא יצא ידי חובתו. התוספות יו"ט (פ"א מ"ו) הקשה מדוע נקטה המשנה דוקא שינה ולא אכילה או שתיה, עיי"ש מה שתירץ.

**ונראה** ליישב דהנה מובא בתוספתא דפאה (פ"ג הי"ג) מעשה בחסיד אחד ששכח עומר בתוך שדהו, ואמר לבנו צא והקרב עלי פר ושלמים, אמר לו אבא, מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו מכל מצוות שבתורה, אמר לו כל מצוות שבתורה נתן לנו המקום לדעתנו, זו שלא לדעתנו וכו' עיי"ש. וכתב בספר ארץ צבי (לסוכות), שגם השינה בסוכה היא מצוה שלא מדעת, שהרי פסק הרא"ש שהישן גרוע הוא מחרש שוטה וקטן, נמצא שיש מקום לשמוח במצוה זו יותר מכל שאר מצוות, שהרי הוא באה שלא מדעת, עיי"ש בתו"ד.

**ויש** לפרש על פי זה לשון הפסוק (תהלים קמט) 'יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם', כלומר, שהחסידים ששים ושמחים 'על משכבותם', על מצוות שינה בסוכה, היות והוא מצוה הנעשית שלא מדעת, ומעלתה גדולה עד מאוד.

**והנה** איתא בשם הייטב לב זצ"ל, שהכריז פעם בשמחת תורה באמצע ההקפות, שאם נגזר ח"ו על האדם גזר דין שהוא חייב, יכול להפכו לטובה על ידי הריקודים ברוב עוז ותעצומות לכבוד התורה, כי 'חייב' נוטריקון 'יעלזו חסידים בכבוד

ירננו, ללמד שאם יפזז וישמח בכל כוחו בשמחת תורה, 'הפך ה'חייב' ל'יעלזו חסידים בכבוד ירננו, עכדה"ק.

**והנה** לפי האמור לעיל שפסוק זה קאי על השינה בסוכה, נמצא שגם על ידי קיום מצוה זו בשמחה ניתן להפוך הגזר דין מרעה לטובה, שיעשה מ'חייב' 'יעלזו חסידים בכבוד ירננו'. אמנם 'הישן תחת המיטה לא יצא ידי חובתו', דהיינו מי שהוא ישן תחת המיטה, שלא זכה לקיים מצוה רבה זו, לא יצא מידי פסק דין 'חייב' במידה ונגזר עליו.

**לפי** זה יפתח לנו פתח להבין את המשך המשנה, מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל שהיה ישן תחת המיטה, ואמר להן רבן גמליאל לזקנים, ראיתם טבי עבדי, שהוא תלמיד חכם, ויודע שעבדים פטורין מן הסוכה לפיכך ישן תחת המיטה. ובתוספות שם (ד"ה ראיתם) הביא מה דאיתא בברכות (דף טז:): שטבי עבד כשר היה. וקשה, וכי מה בא תוספות ללמדנו בזה, מה ענין יש לכשרותו של עבד לענין זה שהיה ישן תחת המיטה, ולא היו צריכין לציין רק שתלמיד חכם היה, ולכן ידע דין זה שעבד פטור מן הסוכה ושהישן תחת המיטה לא יצא ידי חובתו, כמו שציין רבן גמליאל בעצמו במשנה.

**אמנם** על פי האמור יובן היטב, כי הוקשה לתוספות דאין הכי נמי שטבי היה תלמיד חכם, ולכן ישן תחת המיטה, מכל מקום הרי הפסיד את האפשרות להפוך את גזר דינו מרעה לטובה, לזה הביא תוספות את הגמרא בברכות שעבד כשר היה, ולא הוצרך לתקנה זו.

**במשנה** (סוכה פ"ב מ"א) **הישן תחת המיטה בסוכה לא יצא ידי חובתו.**

**בספה"ק** **אגרא דפרקא** (אות רכ"ד) כתב שכאשר מקיים האדם מצות 'שכחה', ששוכח עומר בשדה ועני נהנה ממנו, מעלה בזה את כל המצוות שעשה בלא כוונה במשך כל ימי חייו, כיון שהיא מצוה הנעשית שלא בכוונה. ופירש בזה את הפסוק הכתוב אצל מתנות עניים (דברים יד, כט), 'למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה', דהיינו שהקב"ה יברך ויתקן בעבור זה את כל המצוות עשה שעשית שלא בכוונה הראויה, עיי"ש.

**והנה** כבר הובא לעיל שגם המצוה של שינה בסוכה אף הוא נעשית שלא בכוונה, נמצא לפי דבריו של האגרא דפרקא שעל ידי מצוה זו אפשר להעלות את כל המצוות שנעשו בחסרון כוונה, מעתה יומתק לפרש דברי המשנה 'הישן תחת המיטה בסוכה לא יצא ידי חובתו', כלומר, שלא יצא ידי חובתו בשאר המצוות שעשה שלא בכוונה, מה שאין כן אם ישן כדרכו בסוכה, אזי זוכה להעלות ולתקן את כל המצוות שעשה משך כל ימי חייו.

**בנוסח ברכת המזון לחג הסוכות** אנו מבקשים 'הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת'. ורבים נתחבטו במשמעות הלשון 'סוכת דוד הנופלת'.

**ויש** לומר יישוב נפלא בהקדם מה שכתב בסידור השל"ה, פירוש נאה על הפסוק (תהלים קמו, ג-ה) אל תבטחו בנדיבים בן אדם שאין לו תשועה, תצא רוחו ישב לאדמתו ביום ההוא אבדו עשתנתיו, אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה' אלקיו. דהנה ידוע שדוד המלך ע"ה לא היו לו חיים משל עצמו, שהיה ראוי למות כנפל ביום שנולד, אך אדם הראשון מסר לו שבעים שנים משנותיו. אולם איתא במדרש, שכיון שמלאו לו לאדם הראשון תתק"ל שנים, ביקש להתחרט משנותיו שנתן לדוד המלך, ורצה להמשיך לחיות עוד שבעים שנה, אמר לו הקב"ה לאדם הראשון, הלא עתיד לצאת ממך נכד שיהא נקרא יעקב והוא יקיים נדרי, ואתה אינך מקיים נדריך, מיד הסכים אדם לתת את השנים לדוד המלך ונסתלק מן העולם.

**וזה** רמז דוד עצמו בפסוק 'אל תבטחו בנדיבים', אין לי לסמוך על אדם הראשון הנדיב שמסר לי שבעים משנותיו, לפי ש'ביום ההוא' שבא לכלל מעשה, 'אבדו עשתונותיו', וחזר בו ממחשבתו הטובה שהבטיח, ורק בגלל ש'אל יעקב בעזרו', לכן חזר והסכים להעניק לי שבעים שנים, ובכך ניצלו חיי, ע"כ.

**ובזה** מובן היטב מה דאיתא **בטור** (או"ח סי' תי"ז), שסוכות כנגד יעקב, כדכתיב (בראשית לג, יז) 'ויעקב נסע סכתה', כי רק בזכות יעקב זכינו לדוד המלך, שיעקב גרם לו לחיות שבעים שנה, ובזה הקים לנו את סוכת דוד 'הנופלת', שלא יהיה נפל.

**במדרש, לא נתקררה דעתו של איוב ביסורים, עד שראה בסכת בסכת בסכות ג' פעמים.**

**ויתבאר** בהקדם דברי הרה"ק בעל דברי חיים זי"ע כאשר מת עליו בנו ל"ע, דכאשר אחד מקבל מכה מאחוריו מיד הוא כועס, אולם כאשר מסובב פניו לאחוריו ורואה שזה נעשה על ידי ידידו רבות בשנים, מיד נרגע בדעתו ונעשה לו פנים שוחקות. ועל דרך זה הקב"ה שאוהב אותנו כמו שאמר הכתוב (מלאכי א, ב) אהבתי אתכם אמר ה', לכן גם כאשר קיבל ממנו מכה, עדיין אפשר לו להיות בשמחה, כי יודע אשר מאתו לא תצא הרעות.

**והנה** כתוב בכתבי האריז"ל לרמז בשיעור הכשר דפנות הסוכה שהם 'שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח', שהרי זה דומה לאדם שמחבק את בנו באהבתו אותו ובזרועותיו יקיפנו, וסוכך עליו בראשו, כי הזרוע יש בו שני פרקים ארוכים, והם 'שתים כהלכתן', וכף היד הוא פרק קטן, וזה 'ושלישית אפי' טפח'. ודבר זה מעורר באדם שמחה עילאה, בראותו שהקב"ה כביכול מקרב ומחבק אותנו תחת כנפיו.

**וזה** שאמר המדרש, לא נתקררה דעתו של איוב עד שראה בסכת בסכת בסוכות, שמכאן למדו חכמים (סוכה ו:): דמחיצות הסוכה בעינין שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, שזה רומז על גודל החיבוק והאהבה שיש להקב"ה אלינו, ומזה נתקררה דעתו שבודאי הכל נעשה לטובתו.

## סיפורי אור

**מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה**

**מסופר** מעשה נפלא על אחד מתלמידי הגאון רבי שאול בראך זצ"ל מקאשוי, שהיה גר בעיר קראלי, וחשקה נפשו ביותר להיות בצל רבו בחג הסוכות, לשם כך היה נצרך לרשיון מן השלטון לעבור את הגבול, ואכן עשה פעולות שונות ושתדלנוות לקבל את הרשיון הנ"ל, אך לדאבונו לא עלתה בידו, ונשאר לחוג את חג הסוכות בעירו.

ויהי בערב ליל יו"ט שני אחר הסעודה, כאשר כל בני הבית נמו את שנתם, נשאר התלמיד לשבת בסוכתו, ובהיותו לבדו עלה לנגד עיניו זכר רבו, וגעגועים עזים תקפוהו, וצייר בדמיונו איך שרבו יושב עתה בראש השולחן ופניו מאירים מקדושת החג, וכל התלמידים מסובים סביב בחבורה אחת, ומתענגים על נועם אמרותיו, ומתרוממים יחד בשירות ותשבחות. וחשב במר לבו, 'מי יתן והייתי יכול לעוף עכשיו אל קאשוי, להתענג על ה' יחד עם כל בני החבורה'. ומתוך מחשבות אלו נרדם על מקומו, ובחלומו ראה איך שהוא יושב בסוכת רבו, ושומע רבו מתחיל לומר דברי תורה.

**וכה** אמר: 'יש להבין מדוע נקרא חג הסוכות זמן שמחתינו, הלא יהודי צריך להיות תמיד בשמחה, ומה ייחודו של חג הסוכות בזה. אלא הענין הוא, שידוע שאומות העולם קבעו את ימי חגם באותה תקופה של חגיגתו ומועדינו הקדושים, זולת חג הסוכות שלא קבעו שום חג מחגיגתם באותו תקופה, ולכן נקרא 'זמן שמחתינו', דהיינו שהוא זמן שמחה לנו בלבד, ולא לאומות העולם. עד כאן שמע מרבו, ויקץ והנה חלום.

**לאחר** סוכות קיבל הודעה מטעם השלטונות שאישרו לו לעבור את הגבול לקאשוי, תיכף ומיד קם ונסע לרבו, בהגיעו שמה קבלוהו חבריו בתרועות שמחה ובהתרגשות גדולה, לאחר שכבר לא נטראו זה זמן רב, באותה שעה ישב הרב מקאשוי בחדרו, וכאשר שמע את קול ההמולה מבחוץ, פתח את דלת חדרו לדעת מה זה ועל מה זה, בראותו את התלמיד נתן לו שלום עליכם בסבר פנים יפות, והתעניין אצלו מדוע לא הגיע בחג הסוכות, סיפר האיש את כל השתלשלות הענינים, שבאמת

רצה לבוא כבר קודם החג, אך לא קיבל אישור לעבור את הגבול עד עתה, גם הוסיף לספר שאף על פי שלא זכה להיות בפועל אצלו בחג, עם כל זה זכה לראותו בחלום, ואף שמע ממנו דבר תורה, בשמעו כן הפסיקו רבו ושאלו: 'איזו תורה? שמחתינו?' אז נוכח לראות שחלום אמת היה, ואכן זכה להשתתף ממרחקים בשולחנו של רבו.

**בדרכו חזרה עבר דרך עיר סאטמאר, ונכנס אל הרה"ק מביקסאד זצ"ל שהיה דר שם, בין הדברים סיפר לו את כל אותו המעשה, ענה לו הרה"ק מביקסאד: 'למה אתה מתפלא, הלא עליו ועל כמותו נאמר בתהלים (נה, ז) 'מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה', דהיינו, מי שהוא קדוש כיונה הוא יכול בעת ובעונה אחת גם לשכון על מקומו, וגם לעוף למרחקים להיות בו בזמן גם במקום אחר.'**



## נעלה את ירושלים

גם בימי מגוריו באמעריקא לא שכח את אחיו בארץ הקודש, ועמד לעזרתם בגוף ובממון. גם בני ביתו מרת בלומא ע"ה שלחה כסדר ממון ומלבושים למשפחות הנצרכות בארץ הקודש. כל עת ששמעו על אחד שעומד ליסע לארץ הקודש תיכף היה להם מוכן חבילה לשלוח להנצרכים.

**במשך** השנים שגר כאן באמעריקא נזדמן להם כמה פעמים לבקר בארץ הקודש. דבר נפלא מספרים הנכדים שבאחד מביקוריו שם בשנת תשל"ד תיכף כשנכנס בבית בתו מרת צוויבל תחי' בירושלים, הוציא מחבילתו המתנות שהביא אתו להנכדים היקרים, והתחיל לשיר להם השיר המפורסם 'אני מאמין' ניגון שהיה רגיל הרבה לשורר, במיוחד לבניו ונכדיו והכל במטרה לחוק בהם אמונת אומן בענין צפיה לישועה לחכות ולקוות לביאת משיח צדקינו.

## לזכר עולם יהיה צדיק

**במשך** הזמן שגר בווייליאמסבורג היה רגיל הרבה פעמים להתפלל בבית מדרש בית ישעי' אודווארי, שנקרא על שם מורו ורוב הרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר זצ"ל שנשאר מקושר אליו תמיד. מתפללי הביהמ"ד בימים ההם מתארים את גודל דביקותו של ר' מרדכי לייב בהרב הקדוש ר' ישעי'לע זצ"ל, והיה רגיל לספר נפלאות מצדקתו וקדושתו. כל עת שרק התחיל לדבר מ'קערעסטיר' וסיפר מהימים ההם היה זה מתוך געגועים עזים בקול חנוק מדמעות.

**התקרב** שם לנכדו הגה"צ ר' שלום קרויז זצ"ל רב הביהמ"ד, שהי' חתן האבד"ק עדעלין זצ"ל חתנו של הרה"ק ר' ישעי'לע זצ"ל, והיו רגילין לשוחח הרבה ביחד ולהשתעשע בדברי תורה וסיפורי צדיקים.

## קרית מלך רב - מהתושבים ראשונה בקרית יואל

**בשנת** תשל"ח עבר לגור לקרי' החדשה קרית יואל, ובזה מילא רצון צדיק שיסד את קריה הקדושה קרית מלך רב, במטרה להעמיד מקום טהור ומיוחד לחסידיו מופרד ורחוק משיבת כרכים הקשה ונסיונות הרחוב. קרית יואל בימים ההם בראשית הדרך היה כפר קטן, והיה קשה מאוד למשפחה להסתגל להמקום, אבל הכל היה כדאי להם למלאות רצון רביה"ק שגילה רצון קדשו לחסידיו שיעברו

לגור שם. לתושבי הקריה היה נוכחות ר' מרדכי לייב לחשיבות גדול, שהיה איש חשוב זקן ונשוא פנים, ובהארת פניו הכניס שמחה וחיות בתושבי העיר.

**על** הימים טובים היה רגיל לנסוע לעיר וויליאמסבורג להסתופף במחיצת רביה"ק, אבל על ימים האחרונים של חג הסוכות שנת תשל"ז נשאר בקרית יואל בהיות שרביה"ק ביקש שישאר על כל פנים מנין בקרית יואל במשך ימי היו"ט. ואכן נשארו שם ציבור קטן הכמות, אבל באיכות ערכו שם היו"ט התפילות והקפות ברוב שמחה ודיצות, ואחרי כלות ההקפות ליוו את ר' מרדכי לייב לביתו להיותו זקן החבורה, באמצע הדרך הושיבוהו על כסא והציבור רקדו סביבו ברוב התלהבות.

## עוז וחדוה במקומו

**בנוכחות** ר' מרדכי לייב שרר תמיד שמחה, להיותו משמח אלקים ואנשים בחן מיוחד השפיע על כל סביבותיו שמחה וחיות, וכל אחד רצה להמצא בסביבתו איך ששרר שם מצב שמח ומרומם.

**בתוך** עבודתו עבודת השמחה היה גם לשמוח בשמחת חבריו כמו בשמחת עצמו. ובענין זה סיפר חתנו הרה"ח ר' אברהם לאנדא ז"ל, שפעם אחת בליל שב"ק אחרי סעודתו ראה האיך שחותנו ר' מרדכי לייב מתכונן ליצא מביתו, בחוץ ירד אז גשם שוטף והרחובות היה כמעט ריק מבני אדם מחמת קור החזק והגשמים. לתמיהתו שאל את חותנו, למה יוצא לרחוב בעת כזאת. ענה לו חותנו בפשטות שהולך להשתתף אצל שמחת שלום זכר של נכד ידידו. ר' מרדכי לייב לא חיפש תירוץ ושום דבר לא מנע בעדו מלהשתתף בשמחת חבריו.

## יראת ה' היא אוצרו

**השמחה** וחדוות הנפש שהיה נסוך תמיד על פניו, היה מקושר עם יראת שמים ורצינות. פעם ביקש חתן סמוך לחתונתו שיואל בטוב לברכו בברכת כהן לכבוד חתונתו. ר' מרדכי לייב ענה לו שיברכו כשיתקרב הזמן ויהיה יותר סמוך לחתונתו.

**שני** ימים לפני החתונה בא עוד הפעם לר' מרדכי לייב לבקש את ברכתו. לתדהמת החתן הניח ר' מרדכי לייב את שני ידיו והתחיל לברכו ברצינות גדול

ושפך דמעות חמות בעת ברכתו. החתן לא היה יכול להאמין שזה הוא אותו ר' מרדכי לייב השמח.

## שבת קודש יום חמדתו

**שלחן** השבת אצל ר' מרדכי לייב היה עונג רוחני להשתתף בו. הנכדים מתארים ברגשי קודש האויר המרומם שנרגש בעת סעודת שב"ק, ובפרט אינם יכולים לשכוח מה שר' מרדכי לייב זימר הזמר כל מקדש בניגון מרומם שקיבל מבית מדרשו של רבו הקרן לדוד זצ"ל, דמעות חמות הוזיל מעיניו בשעתו זמירתו הניגון ברוב דביקות והתעוררות.

**כה** המשיך בסעודתו בשאר הזמירות ששר בהתעוררות נפלא והתרוממות הנפש. במיוחד היה מרגש האיך ששר הניגון 'אני מאמין, וגם ניגון לא ידוע בת שתי תנועות ששמע מאסיר רוסיא בתקופה ששימש בצבא.

**אצל** שלחנו לימד בספרי חסידות. קשר מיוחד היה לו עם ספר הקדוש 'בת עין' שעסק בה כסדר, וגם בספר מאור ושמשי שהיה רגיל ללמוד עם נכדיו הרב ר' אלי סימאן ז"ל ולהבחיל"ח הרב ר' מאיר סימאן שליט"א. גם הרבה לעסוק בספרו של רבו בעל הקרן לדוד. גם היה רגיל לעורר לנכדיו החתנים שלפני חתונתם ילמדו את המאור עינים פרשת יתרו.

ר' מרדכי לייב עסק גם בלימוד הזוה"ק. בכל יום באשמורת כשהאויר עדיין זך, עסק בעיון בלימוד דבריו הקדושים של רבי שמעון בן יוחאי ולמד בזוהר עם פירוש הסולם. ובעת שגר בירושלים ביקש אותו הגה"צ המקובל ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל, שיבוא ללמוד בישיבת המקובלים, וסירב רק המשיך ללמוד בעצמו באופן צנוע.

## חגים וזמנים לששון

**גם** הימים טובים היה רגיל לחוגג עם שלהבת קודש ורוב שמחה של מצוה. דמעות של התרגשות הוזיל מעיניו בשעת קיימו המצוות שהזמן גרמא. לדוגמא בעת הדלקת נר חנוכה בעת ברכת שעשה נסים היתה זאת מחזה רגיל שיוריד דמעות חמות מעיניו, עד שפעם אחד כשלא בכה שאלה אשתו עקרת הבית מרת בלומא ע"ה מאתו אם אירע עמו איזה דבר?...

**כמו** כן היום טוב פורים שהיה לו בחג הזה התקשרות מיוחד. והיו רגילין לציין את יו"ט פורים כיו"ט של ר' מרדכי לייב, הן היות שנשא את שם 'מרדכי', ובפרט שנשא בשם טוב את מדת השמחה והיה נודע כיהודי השמח בהא הידיעה. מה גם שר' מרדכי לייב כתב במשך ימיו הרבה מגילות, להיותו סופר סת"ם ולרוב זהירותו בכתיבות השמות והליכתו למקוה לפני כתיבת כל שם הוי"ה, מיעט בכתיבת תפילין ומזוזות, ובחר יותר בכתיבת מגילות שאין בה שמות הקדושים.

**בכל** פורים נהג להתחפש וכה סיבב ביחד עם ידידו הרה"ח ר' יודל ווייס ז"ל להרבה בתים של לבבות נשברות אלמנות ויתומים ושימח אותם והביא שמחה בלבם ורומם את רוחם לכבוד יום הפורים.

**בשנת** תשי"ג כשדר בירושלים, סידר 'מחזה לכבוד פורים' - 'פורים שפיל', שערך אצל כ"ק אדמו"ר משומרי אמונים זצ"ל. דבר נפלא קרא אז שבאמצע המחזה התחפש אחד מהמשחקים שם בצורת סטאלין ימ"ש וכשאיש הוא ישב על כסא מלכותו, הוציא ר' מרדכי לייב אקדח והראה כמו שיוורה בו למות. האדמו"ר משומרי אמונים קרא אז בקול גדול לר' מרדכי לייב: "שיס!" אחר פורים הגיע הידיעה שצורר היהודים אכן נפל פגר...

**בשנת** תשי"ט כשדר בירושלים הכניס הרה"ג ר' מענדל פריעדמאן ז"ל אחד מבניו לבריתו של אברהם אבינו ביום הפורים. אחר קריאת המגילה עלו הציבור לביתו של ר' מענדל לאחל ברכת מזל טוב. כשר' מרדכי לייב הגיע לשם כבר היה ביתו מלא מאנשים, ולכן עלה על ארגז ומשם שימח את הציבור לכבוד פורים.

**כמו** כן היה רגיל ליקח שיירי העורות שלא היה ראוי לעבד ממנו קלפים, ומזה עשה תחפושת נאות לכבוד פורים, והשאיל אותן למשפחות הרבה, ובערב ימי הפורים היה ביתו מלא מהרבה אנשים שבאו וצבאו על פתח ביתו כל אחד לדבר אחר, מהם לקנות מגילה, ושני לשאול תחפושת, ושלישי לבקש ממנו 'פורים תורה', ור' מרדכי לייב השביע רצון כל אחד ואחד בסבר פנים יפות.

## אחרית ימיו

**בשנת** תשל"ח נפל ר' מרדכי לייב ונשבר עצם מצלעותיו ל"ע, ומאז לא היה יכול לילך לבדו, אחר שנתיים ימים בשנת תש"מ נחלה ל"ע במחלת השיתוק, ועלה

לו כל תנועה בקושי גדול, וסדרו לו מנין בביתו שיוכל להתפלל בציבור, והרבה עזרו לו להקל לו מכאביו. ואף אז עם כל הגבלות הגוף, מוחו היה צלול והשפיע שמחה בכל סובביו.

**לדוגמא** מספרים נכדיו שבדיוק שנה אחת קודם פטירתו כ"ט שבט שנת תשמ"א, בעת שהיה חלוש מאוד, ביקש מנכדו הרה"ג ר' מאיר סימאן שליט"א שרוצה ללמוד בספה"ק קדושת יו"ט שיומא דהילולא חל ביום זה. ואף לחולשתו זכר היטב יומי דהילולא דצדיקיא ולא וויתר מללמוד בספריהם הקדושים.

**בדיוק** בשנה לאחריו כ"ט שבט שנת תשמ"ב החזיר נשמתו הטהורה ליוצרה, בגיל שמונים שנה, ונספד ע"י מרן רבינו בעל ברך משה מסאטמאר זצ"ל, ולהבחל"ח ע"י הגאון דומ"ץ קרית יואל שליט"א, והובא לקבורה בבית החיים בקרית יואל.

## חגרה בעוז מתניה

**פטירת** ר' מרדכי לייב היה אבידה גדולה לכל מכיריו וקרוביו, ובפרט לבני המשפחה החשובים, ולא למנתו החשובה עקרת הבית מרת בלומא ע"ה. תיכף אחר הלוייה ראו הכל את צדקות ותמימות ב"ב מרת בלומא ע"ה, כאשר תיכף שאלה מנכדה המחבר שליט"א אם רשאית להתפלל מנחה בעת ההיא.

**מרת** בלומא התחזקה בגבורת הנפש והמשיכה בדרכיה הנאים, לא וויתרה על תפלותיה ואמירת תהלים בהשתפכות הנפש. בשעת אמירת תהלים הזכירה לטובה הנצרכים לדבר ישועה ורחמים. כל עת ששמעה על חולה כתבה תיכף שם החולה ושם האם, להתפלל עליהם לרפואה שלימה. ומחמת הקפידא שלא לומר תהלים בלילה רק אחרי חצות, המתינה הרבה פעמים לחצות לילה שהתחילה אז באמירת תהלים להתפלל על חולי ישראל.

**כמו** כן היתה רגילה לבקש מהנכדים שדרו בשכינותה שקודם לכתם לתלמוד תורה ולבית חינוך, יבואו לביתה לומר ברכת השחר שתוכל לענות אמן על ברכתם. לעת זקנותה שנבצר ממנה לאפות חלה בעצמה, היתה אחד מבתיה מביאה בצק שהפרישה ממנה חלה ברצינות, כשמורידה דמעות חמות מעיניה כמו בעת הדלקת הנרות.

## ותשחק ליום אחרון

**בשנתה** האחרונה עלי אדמות ערב יום כיפור שנת תשמ"ז עלתה כמנהגה לציון רביה"ק מסאטמאר זי"ע. באמצע הדרך חילקה צדקה ואח"כ הלכה כמו תמיד להתפלל בבית מדרש, תפלתה אז היתה עם בכיות יותר מהרגיל.

**אחר** יום הכיפורים פתאום שאלה מבתה, מי ידאוג לכל הנצרכים שהיתה רגילה לשלוח להם מעות. ובתוך כך הזכירה את כל השמות שנהנו ממנה כסדר. בעת ההיא היתה שאלתה בבחינת תעלומה, שהיתה אז עדיין בקו הבריאות והמשיכה בעצמו במעשי הצדקה וחסד כרגיל. בערב סוכות הלכה בעצמה כרגיל לקנות בשר לכבוד יום טוב, וכל היום טוב עבר במצב מרומם.

**ארבעה** ימים אחר כלות החג נסעו לתור שהזמינה אצל רופא עינים. באמצע הדרך נתקלה הרכב עם צבי עלי דרך, ותיכף קראו להרופא לבטל את התור, ואז הבחינו שכל זה טעות והתור לא נקבע כלל על יום ההוא רק למחרתו, באופן שראו שמן השמים סובבו את התאונה.

**כתוצאה** מתאונה הקשה נשברו לה צלעותיה ורגליה, ותיכף הובילו אותה לבית החולים, תיכף בהגיע לבית החולים בקשה שיתנו לה מים לרחוץ ידיה באומרה אפשר שנטמאה ידיה, זאת היתה דאגתה הראשונה אף לגודל יסוריה ומכאוביה. יסוריה גדלו ל"ע ובתוך הזמן נתקצרה נשימתה עד שהחזירה נשמתה ליוצרה ביום כ"ז תשרי תשמ"ז שלשה ימים אחרי יום הולדתה השמונים ושמונה לימי חייה, והובאתה לקבורה בבית החיים בקרית יואל.

## וזרעם לברכה

ר' מרדכי לייב ע"ה ואשתו מרת בלומא ע"ה הניחו אחריהם דור ישרים יבורך, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, ביניהם ת"ח מופלגים מרביצי תורה, עסקנים ואישי צבור.

## ואלו שמותם לתולדותם:

[א] **מרת חנה רחל ע"ה** - אשת מו"ה **אברהם לאנדא ז"ל** (אמו של הרב יוסף דוב לאנדא שליט"א רב דביהמ"ד "מגן אברהם" זלאטשוב - קרית יואל יצ"ו שזכה לקנות שם המהדורא 'מהדורת לאנדא' ע"ש זקינינו ז"ל להנציח זכרו הבהיר שלא ימוש מאתנו לעולם).



## נר המאיר

• תולדות •

- [ב] הילד משה הכהן דייטש ע"ה.
- [ג] הרה"ח ר' עקיבא הכהן דייטש ז"ל - זו' מרת חנה ע"ה (ב"ר אהרן געווירץ).
- [ד] הילדה הענדל ע"ה.
- [ה] מרת טילא ע"ה - אשת רבי ישראל מרדכי סימאן ז"ל.
- [ו] הרה"ח מו"ה יעקב צבי הכהן דייטש ז"ל - זו' מרת חיה ע"ה (ב"ר מרדכי צבי הלוי ראזמאן).
- [ז] מרת פרידא ע"ה - אשת הרה"ח ר' שמואל בוימל שליט"א (בן הרה"ח ר' ראובן ז"ל).
- [ח] הילד אשר זעליג ע"ה.
- [ט] הרה"ח מו"ה מאיר הכהן דייטש שליט"א - זוגתו מרת דרעזיל תח"י (ב"ר שלמה ווייס ז"ל).
- [י] מרת פיגא כהן תח"י - אשת הרה"ח ר' יהודה מרדכי אברהם (ב"ר הילל) כהן ז"ל (יקב ענב) נפטר י' אדר א' תשע"ה ומנו"כ בהר הזיתים.
- [יא] מרת חיה תח"י - אשת הרה"ג ר' שלמה יעקב אשר (זעליג) צוויבל שליט"א (אמו של הגאון המחבר שליט"א).